

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор

_____ **Ігор ПРИХОДЬКО**

« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами на
підприємстві

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Ксенія КРИВА

Науковий керівник,
доцент

Ольга ГУБАРИК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет: Обліку і фінансів
Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»
Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
« ____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти другого
(магістерського) рівня

Кривій Ксенії Віталіївні

1. Тема кваліфікаційної роботи «Удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві»

керівник роботи Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від «30» листопада 2022 р. №3412

2. Строк подання здобувачем роботи – 10 лютого 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, П(с)БО, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «НЕОМАКС».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). 1. Теоретичні аспекти обліку та контролю розрахунків з дебіторами. 2. Стан обліку розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС» та напрямки його удосконалення. 3. Контроль та методи удосконалення розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

Підходи до визначення поняття «дебіторська заборгованість». Валовий збиток від реалізованої продукції ТОВ «НЕОМАКС». Витрати операційної діяльності ТОВ «НЕОМАКС». Структура бухгалтерської служби ТОВ «НЕОМАКС». Схема документообігу ТОВ «НЕОМАКС». Дебіторська заборгованість ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 роки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 1 квітня 2022 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти обліку та контролю розрахунків з дебіторами	Квітень – травень 2022	
2	Стан обліку розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС» та напрямки його удосконалення	Червень – липень 2022	
3	Контроль та методи удосконалення розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС»	Серпень – жовтень 2022	
4	Висновки і пропозиції	Листопад - грудень 2022	
5	Оформлення кваліфікаційної роботи	Січень 2023	

Здобувач _____ Ксенія КРИВА _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

Керівник роботи _____ Ольга ГУБАРИК _____
(підпис) (власне ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

Реферат	3
Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ	9
1.1 Поняття та класифікація розрахунків з дебіторами	9
1.2 Облік, оцінка та внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості	15
1.3 Нормативно-правове забезпечення розрахунків з дебіторами	21
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ У ТОВ «НЕОМАКС» ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	25
2.1 Фінансово - економічна характеристика підприємства ТОВ «НЕОМАКС» та характеристика організації роботи бухгалтерських служб й оцінка базових засад облікової політики підприємства	25
2.2 Стан обліку дебіторської заборгованості у ТОВ «НЕОМАКС»	41
2.3 Напрями удосконалення обліку на підприємстві	44
Висновки до другого розділу	48
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА МЕТОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ У ТОВ «НЕОМАКС»	49
3.1 Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС»	49
3.2 Методи удосконалення контролю дебіторської заборгованості	52
Висновки до третього розділу	55
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	68

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві»

Кваліфікаційна робота: 61 с., 6 рис., 8 табл., 4 додатків, 51 літературне джерело.

Об'єкт дослідження – процес обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві.

Мета роботи – дослідження та узагальнення теоретичних та практичних аспектів обліку та контролю розрахунків з дебіторами

Методи дослідження – аналіз, синтез, спостереження, порівняння, узагальнення, індукції та дедукції, математичний, системний, розрахунково-конструктивний та статистико-економічний методи.

Розкрито сутність, поняття та класифікацію розрахунків з дебіторами, визначення засад обліку та контролю дебіторської заборгованості й нормативно-правового забезпечення. Проведено аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «НЕОМАКС». Охарактеризовано організацію роботи бухгалтерських служб й оцінка базових засад облікової політики підприємства. Визначено шляхи удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС».

Ключові слова

**РОЗРАХУНКИ З ДЕБІТОРАМИ, ОБЛІК, КОНТРОЛЬ,
УДОСКОНАЛЕННЯ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ**

Keywords

**SETTLEMENTS WITH DEBTORS, ACCOUNTING, CONTROL,
IMPROVEMENT, ACCOUNTS RECEIVABLE**

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для кожного підприємства, що проводить свою діяльність, велике значення мають розрахунки з дебіторами. Будь то розрахунки з реалізації товарів, робіт та послуг, розрахунки з підзвітними особами чи іншими дебіторами, вони складають великий обсяг діяльності будь якого підприємства, організації, не зважаючи на те бюджетне воно чи приватне, на якій податковій системі знаходиться, чи яку саме діяльність проводить.

Дебіторська заборгованість, як і кредиторська, являє собою кита, на якому тримається грошовий обіг підприємства. Тому вона має велике значення. Так як, дебіторська заборгованість, у своїй суті, є активом, вигоду з якого ми отримуємо у майбутньому, коли контрагент заплатить за товар, згідно рахунку, або підзвітна особа складе звіт та здасть надлишкові кошти в касу, то чим більша дебіторська заборгованість, тим більше вигід отримає підприємство. Але, розуміючи одну з особливостей цінностей, пов'язаних з грошима, вони мають властивість знецінюватись та втрачати свої платіжні властивості. Тому відкладення отримання грошових цінностей, що і являє у собі дебіторська заборгованість, має добре управлятись та контролюватись, задля найбільшої вигоди для підприємства.

Дебіторською заборгованістю забезпечує компанію безперервним вхідним грошовим потоком. Неправильність ведення, контролю чи аналізу дебіторської заборгованості та несвоєчасність проведення відповідних дій для її регулювання може призвести до зменшення грошових коштів, що надходять підприємству та, у гірших випадках, до неплатоспроможності та банкрутства.

Зменшення дебіторської заборгованості, у свою чергу, може свідчити про зменшення обсягів реалізації, що призводить до зменшення прибутку та загальної рентабельності підприємства.

Тому правильні облік, аналіз та контроль дебіторської заборгованості є

запорукою стійкого розвитку підприємства, запобігання великого впливу дебіторської заборгованості на інші сфери діяльності підприємства та попередження негативних наслідків. Це й доводить актуальність вибраної теми.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття поняття дебіторської заборгованості, удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі поставлені до вирішення наступні завдання:

- розкрити сутність та поняття дебіторської заборгованості;
- розглянути облік, оцінку та внутрішньогосподарський контроль;
- дослідити нормативно-правове забезпечення дебіторської заборгованості;
- надати фінансово-економічну характеристику підприємства ТОВ «НЕОМАКС» та охарактеризувати організацію роботи бухгалтерських служб й оцінка базових засад облікової політики підприємства;
- проаналізувати стан обліку розрахунків з дебіторами на підприємстві;
- розробити методи удосконалення обліку розрахунків з дебіторами;
- розглянути стан контролю розрахунків за дебіторами на підприємстві;
- знайти шляхи удосконалення контролю розрахунків з дебіторами.

Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові та конкретно-наукові методи. Для визначення теоретичних аспектів дебіторської заборгованості, таких як сутність та поняття, використано методи порівняння, узагальнення, індукції та дедукції, для проведення класифікації – метод групування. При визначенні

фінансово-економічної характеристики ТОВ «НЕОМАКС», характеристики організації роботи бухгалтерських служб й оцінці базових засад облікової політики підприємства використовувались такі традиційні методи як аналіз та синтез та спеціальний конкретно-науковий статистично-економічний метод. Для складання висновків до кожного розділу та загальних висновків по роботі використовувався метод узагальнення та системний метод. Для наочного представлення даних використано табличний та графічний методи.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених з обліку та контролю дебіторської заборгованості, наукові статі, нормативно-правові акти України та міжнародні стандарти обліку, установчі документи, фінансові звіти, первинні та синтетичні документи ТОВ «НЕОМАКС», матеріали конференцій, періодичних видань та Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні:

– методи інформаційного забезпечення контролю дебіторською заборгованістю, що включає внутрішній аналіз її зміни та відображення його результатів у таблиці Excel за розробленою формою;

– документообіг підприємства, виокремлено його схему та визначено етапи організації первинних документів на підприємстві;

– контроль розрахунків із дебіторами, розробивши внутрішній звіт для щомісячного контролю розрахунків.

набули подальшого розвитку:

– обґрунтування необхідності розрахунку на підприємстві резерву сумнівних боргів, що дозволить мати більш точну інформацію про реальність сплати певних сум заборгованостей.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційного дослідження обговорювались на XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпро, 27-28

жовтня 2022р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи представлені у 1 науковій праці – теза доповіді у збірнику матеріалів науково-практичної конференції.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, що нараховує 51 найменування, містить 8 таблиць, 6 рисунків, 4 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 60 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

1.1. Поняття та класифікація розрахунків з дебіторами

Функціонування підприємства – це великий та складний процес. Операційний процес діяльності підприємства можна поділити на такі етапи: покупка сировини, виробництво, реалізація. Й на кожному з цих етапів виникає заборгованість [8].

Заборгованість – сума коштів (або інших активів), що підприємство повинно заплатити чи отримати. Заборгованість виникає через різниці в часі між виконанням своїх зобов'язань підприємствами. Наприклад, реалізацію товару провели однією датою, а оплату за цей товар іншою – саме в таку різницю між датами, виникає заборгованість. Також прикладом є розрахунки зі співробітниками стосовно підзвітних коштів, отримуючи кошти під звіт співробітник стає виним підприємству, повертаючи їх, заборгованість закривається [33].

Через розвиток торгівлі та ринкових відносин, стосунки між підприємствами все більш розвиваються та розширюються. Розрахунки посідають важливе місце в цих стосунках та мають велике значення для діяльності усіх суб'єктів господарювання [9].

Проведений аналіз сутності «дебіторська заборгованість» у фаховій літературі говорить про те, що відсутній єдиний підхід до визначення цього поняття у працях різних науковців. Багато фахівців розкривали поняття дебіторської заборгованості. Кожен зробив внесок у розкриття його сутності. Визначення дебіторської заборгованості викликає багато суперечок [10, 28].

Дебіторська заборгованість походить від слова «дебет» від латинського «debet», що означає «винен» або «мати», «одержати». Тобто це

заборгованість, яку підприємство має одержати у майбутньому, яку інші суб'єкти підприємницької діяльності винні підприємству. Але це лише один підхід до визначення цього поняття.

Можна виділити декілька підходів до визначення поняття «дебіторська заборгованість». (Рис.1.1)

Рис. 1.1. Підходи до визначення поняття «дебіторська заборгованість»

Сучасне розуміння визначення «дебіторська заборгованість» з'явилося ще у VIII ст. н. е., Дж. Дзаппа та Е. Деграндж [4,5] розглядали дебіторську заборгованість як один із показників, що характеризує фінансовий стан підприємств та є показником платоспроможності й виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Береза С.Л. у своїх працях визначає дебіторську заборгованість як «наслідок цивільних зобов'язань, що виникають у результаті визначеної

угоди, яка оформлена договором і являє собою дію суб'єктів, що беруть у ній участь (юридичних чи фізичних осіб), результатом чого є виникнення товарних і грошових зобов'язань» [3]. Він розкриває сутність дебіторської заборгованості більше зі сторони права та через договірні відносини.

Матицина Н.О. вважає, що «Дебіторська заборгованість – це розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку їх оплати» [25], тобто як дефіцит грошових коштів суб'єкта підприємницької діяльності.

Хохлов Н.П. та Корнієнко Е.С писали у своїй праці: «Дебіторська заборгованість – це тимчасове заморожування оборотних активів у господарській діяльності підприємства, що стає причиною фінансових ускладнень» [47]. Але не завжди дебіторська заборгованість має поганий вплив, вона також є низьколіквідним активом, що принесе в майбутньому грошові кошти підприємству.

Лищенко О.Г. «Дебіторська заборгованість - це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства» [24].

Момот Т. вважає, що «дебіторська заборгованість - безвідсоткова позика контрагентам» [26].

Белозерцев В. – «Дебіторська заборгованість – грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив» [8]. Таке поняття не бере до уваги сумнівну дебіторську заборгованість.

«Дебіторська заборгованість – це фінансова категорія, яка відображає сукупність специфічних фінансових відносин з приводу способів і строків

розрахунків між постачальниками та покупцями, яка набуває форми оборотного або необоротного (залежно від строковості заборгованості) активу постачальника – потенційно позитивного грошового потоку» – визначення Н.В. Новицької [39]. Автор не бере до уваги розрахунки з іншими дебіторами, крім покупців, тому визначення є неповним.

Деякі українські вчені вважають дебіторську заборгованість тим, що кошти вилучаються з підприємства або певний проміжок часу зберігаються іншими особами. Це визначення є недостатньо правильним, оскільки воно потребує уточнення. Тому що, кошти, вилучені з підприємства, не завжди стають дебіторською заборгованістю [11, 15].

Вважаю, що визначення автора Кірейцева Г. Г. про те, що «дебіторська заборгованість це насамперед вимога до повернення грошових коштів» [18], найбільш влучно описує поняття, але й воно потребує доповнення.

Підхід визначення поняття дебіторської заборгованості закордонними авторами є дуже цікавим. В перекладі з англійської «accounts receivable» має значення не тільки дебіторської заборгованості, а ще й інші варіанти перекладу: рахунки до отримання, рахунки дебіторів, дебітор за розрахунками. Визначення «рахунки до отримання» використовують вчені Д. Стоун та К. Хітчинг [43].

Кожен науковець намагається розкрити поняття дебіторської заборгованості з різних сторін, з різних частин економічної науки. Тому визначення цього поняття багатостороннє та багатогранне. Не зважаючи на це, у законодавстві України є певно визначене поняття дебіторської заборгованості.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість» визначає, що «дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату». Та в цьому ж стандарті вказано, що «дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів» [32].

Дебіторами, в свою чергу, можуть виступати усі суб'єкти господарювання:

– юридичні особи: підприємства та організації, фінансові компанії, установи різних форм власності;

– фізичні особи: працівники підприємства – підзвітні та матеріально-відповідальні особи, фізичні особи – підприємці.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти»: «дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу - дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу» [35].

Правильне розуміння дебіторської заборгованості допомагає при веденні фінансового обліку та управління операціями з покупцями та замовниками. Усвідомлення важливості дебіторської заборгованості, управління нею та її аналізу, допомагає застереженню підприємства від можливих негативних наслідків.

Сутність дебіторської заборгованості полягає у відстрочені платежів, спрощення обліку реалізації товарів, послуг та робіт, обліку розрахунків з підзвітними та матеріально-відповідальними особами, за розрахунками за авансами постачальникам та іншими операціями з дебіторами підприємства.

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що дебіторська заборгованість – фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій.

Для правильного управління та обліку дебіторська заборгованість поділяється на види та підвиди.

Кожне підприємство може для себе визначити види дебіторської заборгованості, але є й загальна класифікація.

Головним є поділ дебіторської заборгованості на короткострокову (поточну) та довгострокову. Відповідно до Національного положення

(стандарту) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість» «Короткострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.» «Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу» [32]. Критерієм поділу заборгованості на поточну і довгострокову є операційний цикл, тобто проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Короткострокова дебіторська заборгованість також поділяється за видами:

1. Дебіторська заборгованість пов'язана з реалізацією товарів, послуг, робіт, що у свою чергу поділяється на:

- забезпечену (векселем);
- незабезпечена.

2. Дебіторська заборгованість не пов'язана з реалізацією товарів, послуг, робіт:

- заборгованість за виданими авансами – заборгованість за виданими авансами постачальникам та підрядникам, попередня оплата;
- заборгованість за розрахунками з бюджетом – за податками та платежами до бюджету;
- заборгованість за нарахованими доходами – розрахунки за дивідентами, роялті, відсотками, що повинні бути отримані підприємством у майбутньому;
- заборгованість із внутрішніх розрахунків – розрахунки з підзвітними та матеріально-відповідальними особами;
- інша поточна дебіторська заборгованість.

Довгострокова дебіторська заборгованість поділяється на:

- заборгованість за майно передано у фінансову оренду;
- заборгованість забезпечена довгостроковим векселем;
- інша довгострокова заборгованість.

За способом погашення дебіторська заборгованість поділяється на монетарну (грошову) та немонетарну (інші активи).

За контрагентами – дебіторська заборгованість вітчизняних та іноземних дебіторів та .

За реальним терміном погашення дебіторська заборгованість поділяється на:

- заборгованість, термін сплати якої ще не настав;
- заборгованість, термін сплати якої минув (прострочена);
- заборгованість за якою минув строк позовної давності [14].

Заборгованість, термін сплати якої минув, також можна поділити на сумнівну та безнадійну. Сумнівна заборгованість – та заборгованість, щодо якої є невпевненість в її погашенні. Безнадійна заборгованість – заборгованість, щодо якої є впевненість, що вона не буде погашена та строк позовної давності якої минув. Для забезпечення погашення дебіторської заборгованості за якою минув строк позовної давності, підприємство створює резерв сумнівних боргів. Що дозволяє підстрахувати себе на випадок несплати дебіторської заборгованості контрагентами [16].

1.2. Облік, оцінка та внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості

Довгострокова дебіторська заборгованість обліковується на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та

його субрахунках: [1, 19]

181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду» – обліковується усе майно, що знаходиться у фінансовій оренді іншими підприємствами.

182 «Довгострокові векселі одержані» – ведеться облік векселів строком погашення більше одного року.

183 «Інша дебіторська заборгованість» – обліковується інша довгострокова дебіторська заборгованість, що не увійшла до попередніх субрахунків, наприклад розрахунки з працівниками за виданими довгостроковими позиками тощо та інші види розрахунків.

Короткострокова дебіторська заборгованість обліковується на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Вони є балансовими активно-пасивними рахунками. По дебету відображається збільшення заборгованості, а по кредиту її зменшення.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» має такі субрахунки:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» – обліковуються розрахунки у гривнях.

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» – ведеться облік у гривнях та валюті, вказаній в договорі.

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» – розрахунки з промислово-фінансовими групами.

364 «Розрахунки за гарантійними забезпеченнями» – розрахунки за гарантійними забезпеченнями, що пов'язані з операціями за деривативами.

Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами», у свою чергу, має такі субрахунки:

371 «Розрахунки за виданими авансами» – ведеться облік попередньої оплати, при купівлі продукції, оплаті послуг та робіт.

372 «Розрахунки з підзвітними особами» – обліковуються кошти, взяті під звіт працівниками для різних цілей, в розрізі кожного працівника. При

здані авансового звіту, кошти списуються на відповідний рахунок витрат чи інші.

373 «Розрахунки за нарахованими доходами» – ведеться облік нарахованих доходів, тобто за дивідентами, роялті, відсотками, що повинні бути отримані підприємством у майбутньому.

374 «Розрахунки за претензіями» – ведеться облік за претензіями, що підприємство виставляє покупцям, замовникам, постачальникам, підрядникам та іншим організаціям й визнаними неустойками, штрафами та пенею.

375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків» – обліковуються завдані збитки у випадку втрат та розкрадання матеріальних цінностей та грошових коштів, псування майна, якщо визнано винну особу.

376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок» – у кредитних спілках ведеться облік розрахунків за позиками їх членам.

377 «Розрахунки з іншими дебіторами» – обліковуються розрахунки з іншими дебіторами, що не входять у субрахунки, вказані раніше. Наприклад усі розрахунки зі співробітниками, крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами.

378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» – ведеться облік розрахунків з державними цільовими фондами, наприклад розрахунків з тимчасової непрацездатності та інші.

379 «Розрахунки за операціями з деривативами» – ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами.

Також до обліку дебіторської заборгованості з розрахунків за допомогою векселів, використовуються рахунки 34 «Короткострокові векселі одержані», що має субрахунки:

341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті» – обліковуються векселі вітчизняним покупцям.

342 «Короткострокові векселі, одержані в ін. валюті» – обліковуються векселі від іноземних покупців [29].

Аналітичний облік ведеться не тільки по субрахункам, але й по кожному підприємству, організації, фізичній особі окремо, у розрізі договорів, замовлень тощо, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Важливе місце в обліку дебіторської заборгованості посідає її оцінка.

Оцінка – це спосіб вартісного вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку трактують оцінку як процес визначення грошових сум, за якими мають визнавати і відображати елементи фінансових звітів у балансі та звіті про прибутки і збитки.

Оцінка дебіторської заборгованості – дуже кропіткий та важливий процес в обліку дебіторської заборгованості [12].

Підприємство має право спиратись як на вітчизняні нормативно-правові акти (П(С)БО), так і на міжнародні (МСФО). Визнання та оцінка дебіторської заборгованості в них трохи відрізняється.

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» «поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю» [32].

Внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості – контроль, який проводиться на підприємстві, безпосередньо працівниками.

Так як дебіторська заборгованість є ліквідним активом, несвоєчасне та неповне її погашення може призвести до втрати підприємством платоспроможності та збільшення кредиторської заборгованості, що, в свою чергу, може привести й до проблем з грошовими коштами та, у негативному випадку, до банкрутства. Тому контроль дебіторської заборгованості на підприємстві має велике значення [27].

Об'єктом внутрішньогосподарського контролю виступає саме облік дебіторської заборгованості: правильність оформлення документів, своєчасність проведення поставок та оплати, правильність відображення усіх

процесів, пов'язаних з виникнення та погашенням дебіторської заборгованості, в обліку.

Таблиця 1.1

Суб'єкти внутрішньогосподарського контролю

Суб'єкт контролю	Функції контролю
Відділ збуту	<ul style="list-style-type: none"> – пошук нових контрагентів та можливостей збуту; – аналіз ринку; – перевірка майбутніх покупців;
Юридичний відділ	<ul style="list-style-type: none"> – оформлення договорів; – перевірка контрагентів з юридичних питань; – ведення судових справ з примусового погашення дебіторської заборгованості, у разі потреби.
Бухгалтерія	<ul style="list-style-type: none"> – ведення обліку дебіторської заборгованості; – перевірка правильності оформлення первинних документів; – проведення поставок та розрахунків; – контроль своєчасності операцій та правильності їх відображення в обліку; – контроль своєчасності переведення дебіторської заборгованості до сумнівної, а потім і до безнадійної, якщо виникне потреба. – аналіз дебіторської заборгованості.
Фінансовий відділ	<ul style="list-style-type: none"> – співставлення дебіторської та кредиторської заборгованостей, контроль за їх співвідношенням; – аналіз виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості; – відображення витрат та доходів від розрахунків з дебіторами.
Власник (директор)	<ul style="list-style-type: none"> – прийняття рішень стосовно управління дебіторською заборгованістю; – контроль роботи інших працівників компанії.

Суб'єкти внутрішньогосподарського контролю наведені у таблиці 1.1

Метою є контроль за правильністю ведення обліку дебіторської заборгованості, запобігання втрати грошових цінностей та майбутніх вигід підприємства, попередження виникнення сумнівної та безнадійної заборгованості, втрати платоспроможності підприємства.

Предметом контролю, безпосередньо, є облік дебіторської заборгованості. Правильності нарахування, заповнення первинних документів, виконання своїх обов'язків контрагентами, не тільки зі сплати дебіторської заборгованості, а й оформлення та підписання документів [51].

Внутрішньогосподарський контроль можна поділити на три етапи: попередній, поточний та підсумковий [7, 44].

Попередній контроль проводиться перед заключенням договорів з покупцями. Працівники перевіряють репутацію майбутнього покупця та його платоспроможність, для зменшення ризику непогашення дебіторської заборгованості у майбутньому. Вирішують чи варто заключати договір та довіряти покупцю. Чи працювати тільки по передоплаті.

Серединська В.М., Загородна О.М. і Федорович Р.В. [42] розробили перелік основних критеріїв оцінки надійності покупця, до них увійшли евристичні показники, тобто якісні критерії, які базуються на експертних оцінках і фінансово-аналітичні – це коефіцієнти ліквідності, незалежності та платоспроможності. Оцінювання здійснюють за даними фінансової звітності підприємства та перевірених даних ринкових експертів. Цей етап є найважливішим.

Поточний контроль проводиться безпосередньо вже після заключення договорів та відвантаження продукції. Він пов'язаний безпосередньо з бухгалтерським обліком. Контроль за виконанням умов договору стосовно оплати. Також на цьому етапі відбувається контроль за своєчасним переведенням заборгованості до сумнівної, а потім і до безнадійної, якщо виникне потреба.

Підсумковий контроль проводиться вже після оплати. Контроль правильності оформлення документів, правильності сум та термінів оплати. При порушенні термінів поставки чи оплати виставляються штрафи/пеня за несвоєчасність виконання умов договору. При потребі, контроль за судовими справами з дебіторської заборгованості.

1.3. Нормативно-правове забезпечення розрахунків з дебіторами

Для правильності проведення розрахунків з дебіторами, кожне підприємство у своїй роботі повинно посилається на нормативно-правові документи. Нормативно-правове забезпечення це система, що включає в себе усі постанови, закони, нормативно правові акти, положення та інші офіційні документи, що на законодавчому рівні регулюють правильність ведення, обліку, контролю, аудиту та аналізу розрахунків з дебіторами.

Розрахунки з дебіторами регулюються Законами України, Постановами Кабінету Міністрів, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Цивільним кодексом України, постановами та інструкціями Національного банку України, Податковим кодексом України, планом рахунків бухгалтерського обліку та іншими постановами та нормативно-правовими актами.

Усі законодавчі документи, що регулюють розрахунки з дебіторами, можна розташувати відповідно до їх значимості.

1. Закони та кодекси України
2. Постанови Кабінету Міністрів та Національного банку
3. Національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку
4. Методичні рекомендації та інструкції
5. Організаційні документи підприємства

Документом, що має найвищий ступінь значимості в бухгалтерському обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [17]. У ньому розкрито усі засади, мета, принципи та методи організації, ведення та регулювання обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання. Також зазначено як само здійснюється державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

У відносинах між підприємством та його контрагентами головну роль відіграє Цивільний кодекс України. «Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників» [49]. У ньому зазначаються перебіг строків, сутність позовної давності, що має велике значення для правильності стягнення дебіторської заборгованості. Також визначаються загальні положення про зобов'язання, їх виконання, види забезпечення виконання зобов'язань та їх припинення. Роз'яснює загальні положення про договір, його укладання, зміну та розірвання, жодні відносини між підприємствами не повинні проводитись без договору. Визначає такі поняття як оренда, позичка, підряд, послуги, позика, кредит та їх основні положення, розповідає про форми та види розрахунків.

Господарський кодекс України, у свою чергу, «...визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.», що зазначено у 1 статті цього кодексу [13].

Регулювання обліку безнадійної дебіторської заборгованості висвітлює Податковий кодекс України, даючи повне визначення поняттю безнадійної заборгованості. Також «регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування,

платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства» [40].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» розкриває як правильно заносити дебіторську заборгованість до фінансової звітності, надаючи типові форми фінансової звітності [31].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість» висвітлює усі можливі питання обліку, ведення та регулювання дебіторської заборгованості, тому є основним з положень Міністерства фінансів України [32].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №12 «Фінансові інвестиції» визначає облік спільної діяльності, що входить до дебіторської заборгованості обліковуючись у складі «іншої довгострокової заборгованості або розрахунків з іншими дебіторами залежно від строку, на який укладено договір про спільну діяльність» [34].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти» дає визначення та визначає облік й оцінку дебіторська заборгованості, не призначеної для перепродажу [35].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №14 «Оренда» визначає правильність обліку дебіторської заборгованості від здачі в оренду необоротних активів [36].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» розкриває правильність відображення доходу від дебіторської заборгованості [37].

«План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» визначає рахунки, на яких ведеться облік дебіторської заборгованості [29].

Висновки до першого розділу

1. Дебіторська заборгованість – це фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій. Вона посідає важливе місце в системі управління підприємством, та має велике значення для стійкості й стабільності фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства.

Дебіторську заборгованість розрізняють за видами, в залежності від: строку погашення; відношення до реалізації послуг, товарів, робіт; способу погашення; виду контрагенту; реального терміну погашення.

2. Для обліку довгострокової дебіторської заборгованості планом рахунків затверджено рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та його субрахунки.

Короткострокові розрахунки з дебіторами обліковуються на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами» й їх субрахунках. Вони є балансовими активно-пасивними рахунками. По дебету відображається збільшення заборгованості, а по кредиту її погашення. Внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості – контроль, який проводиться на підприємстві, безпосередньо працівниками. Об'єктом внутрішньогосподарського контролю виступає саме облік дебіторської заборгованості. Внутрішньогосподарський контроль можна поділити на три етапи: попередній, поточний та підсумковий.

3. Розрахунки з дебіторами регулюються Законами України, Постановами Кабінету Міністрів, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Цивільним кодексом України, постановами та інструкціями Національного банку України, Податковим кодексом України, планом рахунків бухгалтерського обліку та іншими постановами та нормативно-правовими актами.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ У ТОВ «НЕОМАКС» ТА НАПРЯМКИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Фінансово - економічна характеристика ТОВ «НЕОМАКС» та характеристика організації роботи бухгалтерських служб й оцінка базових засад облікової політики підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС» займається виробництвом та реалізацією електромонтажних пристроїв та іншого електрообладнання.

Знаходиться за адресою: Україна, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Північна, 4д.

Засновниками є Обушков Андрій Вікторович та Обушкова Світлана Володимирівна. Керівником організації є Москаленко Олена Миколаївна.

Розмір статутного капіталу складає 55 820 916,00 грн. Розмір внеску до статутного фонду Обушкова Андрія Вікторовича становить 30361380,00 грн., Обушкової Світлани Володимирівни – 25459536,00 грн..

Підприємство зареєстроване у Головному управлінні ДПС у Дніпропетровській області, Новомосковська ДПІ (м. Новомосковськ) як платник податків та єдиного внеску.

Постійний контроль якості продукції, безперервне вдосконалення технологій виробництва та впровадження інновацій дозволяють забезпечити споживачів виключно довговічними, екологічними та енергоефективними джерелами світла.

В асортименті компанії представлена різноманітна електромонтажні пристрої, які включають вилки штепсельні, розетки та інша апаратура для комутації чи захисту електричних кіл, з'єднувачі, контактні елементи та іншу продукцію пов'язану з електричним обладнанням.

Місія компанії - надати доступні можливості для створення комфортних умов життя та роботи, а також суттєвої економії та заощадження навколишнього середовища.

Мета компанії – забезпечити кожного споживача сучасною високотехнологічною системою освітлення, яка доповнить будь-яке приміщення та створить ідеальне середовище для відпочинку, роботи та розваг.

Перевагою компанії є постійний контроль якості продукції, безперервне вдосконалення технологій виробництва та впровадження інновацій, що дозволяють забезпечити споживачів виключно довговічними, екологічними та енергоефективними джерелами світла.

Основним напрямком діяльності Товариства є:

- 27.33 Виробництво електромонтажних пристроїв;
- 22.29 Виробництво інших виробів із пластмас;
- 27.90 Виробництво іншого електричного устаткування;
- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;
- 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення;
- 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля.

Для повноцінного аналізу діяльності підприємства використовують відповідні коефіцієнти та формули. Використовуючи інформацію, що подана у фінансових звітах підприємства, таких як ф. №1 «Звіт про фінансовий стан» та ф. №2 «Звіт про фінансовий результат», аналізують кожен рік та проводиться аналіз з 5 років, для виявлення динаміки розвитку підприємства.

Аналіз фінансових показників є дуже важливим для визначення фінансово-економічної безпеки підприємства, так як ці показники показують

як само розвивається компанія, якій частині діяльності треба приділити більше часу та уваги, а яка у подальшому розвитку може вивести підприємство на новий рівень.

Аналіз діяльності можна поділити на декілька етапів – починаючи з таблиці 2.1 до таблиці 2.3.

Таблиця 2.1

Оцінка майна та капіталу ТОВ «НЕОМАКС» за 2017-2021 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення (%) 2021 р. до 2017 р.
	Майно - усього	1768,2	15417,3	33448,7	49128,2	61154,2	3458,56
1	Необоротні активи	1,7	5437,2	6957,4	8942,4	11932,3	701900,00
1.1	Основні засоби	1,7	5437,2	6957,4	8735,0	11332,3	666605,88
2	Оборотні активи	1766,5	9980,1	26491,3	40185,8	49221,9	2786,41
2.1	Запаси	0,0	4547,1	7124,3	9935,5	11967,2	-
2.1.1	у т. ч. готова продукція	0,0	66,7	136,8	186,3	216,7	-
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	1193,1	5316,7	14217,3	20672,9	25299,2	2120,46
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	573,4	821,4	5002,2	9346,3	11658,4	2033,21
2.4	Інші оборотні активи	0,0	94,9	147,5	232,2	297,1	-
	Капітал- усього	1768,2	16217,3	33448,7	49128,2	61154,2	3458,56
4.	Власний капітал	1665,7	15935,7	27721,3	41461,1	45504,6	2731,86
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	6000,0	18000,0	34900,0	51100,0	55820,9	930,35
5.	Зобов'язання і забезпечення	102,5	281,6	5727,4	7665,2	15649,6	15267,90
5.1	Довгострокові зобов'язання	0,0	73,8	374,9	758,0	961,0	-
5.2	Поточні зобов'язання	102,5	207,8	5352,5	6907,2	14688,6	14330,34
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	73,6	184,2	3396,4	4383,3	8145,7	11067,53

На таблиці 2.1 видно, що кожного року показники підприємства зростають. Основні засоби, наприклад, у співвідношенні до 2017 року зросло на 666605,88 %, що говорить про дуже швидкий розвиток підприємства, та у першу чергу виробництва, так як більшу частину основних засобів становить саме виробниче обладнання. Запаси, як і повинно бути на виробничому підприємстві, зростають, але така велика їх кількість може говорити про те, що не всі запаси використовуються на виробництві та фірма закупає запаси наперед, для безперервного функціонування підприємства, при кризових ситуаціях з поставкою запасів. Аналізуючи минулі роки та кризове становище, після пандемії та початку війни, це дуже добре рішення, так підприємство може виробляти продукція безперервно. Також, дивлячись на невелику кількість готової продукції, у 2018 році це 66,7 тис. грн., 2019 – 136,8, 2020 – 186,3, 2021 – 216,7, можна сказати, що все, що виробляє підприємство, добре реалізується. Тобто підприємство виробляє тільки по замовленням на реалізацію та трохи про запас для несподіваних швидких замовлень [50].

Поточна дебіторська заборгованість також дуже зросла. Відносно 2017 року на 2786,41%. Збільшення дебіторської заборгованості на кінець року свідчить про те, що більшість дебіторів виконують свої зобов'язання з оплати не вчасно, що призводить до зменшення грошових обігових коштів. Але не можна сказати, що грошових коштів підприємству не вистачає. У 2017 році це 573,4 тис. грн., 2018 – 821,4, 2019 – 5002,2, 2020 – 9346,3, 2021 – 11658,4. Найбільше зростання грошових коштів має місце у 2019 році, що свідчить про великий обсяг продажів. Інші оборотні активи також збільшуються, від 94,9 тис. грн. у 2018 році до 297,1 тис. грн. у 2021 році.

З капіталом справа також постійно змінюється. Так як підприємство із року в рік не отримує прибутку, то за рахунок збільшення статутного капіталу внесенням грошових коштів як додаткових вкладів, то статутний капітал постійно збільшується. У 2017 році він складав 6000 тис. грн, у 2018 – 18000, у 2019 – 34900, у 2020 – 51100, у 2021 – 55820,9.

Таблиця 2.2

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «НЕОМАКС»
2017-2021 років.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>					
Вартість основних засобів на початок року	0,0	3,2	6003,8	8312,2	11419,3
Надійшло за рік	0,0	6000,6	2308,4	3141,2	5213,6
Вибуло за рік	0,0	0,0	0,0	34,1	83,7
Вартість основних засобів на кінець року	3,2	6003,8	8312,2	11419,3	16549,2
Нараховано амортизації за рік	1,5	565,1	788,2	1329,5	2532,6
Знос основних засобів: а) на початок року	0,0	1,5	566,6	1354,8	2684,3
б) на кінець року	1,5	566,6	1354,8	2684,3	5216,9
<i>Показники руху основних засобів</i>					
Річний приріст(+) або зменшення(-), тис. грн.	3,20	6000,60	2308,40	3107,10	5129,90
Темп зростання (зниження), %	0,0	187618,75	138,45	137,38	144,92
Темп приросту (зменшення), %	0,0	187518,75	38,45	37,38	44,92
Коефіцієнт оновлення, %	0,00	99,95	27,77	27,51	31,50
Коефіцієнт вибуття, %	0,0	0,00	0,00	0,41	0,73
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	0,0	1,00	3,60	3,69	3,25
Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	0,0	0,00	0,00	1,09	1,61
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	0,0	100,00	100,00	98,91	98,39
Період обороту, років	1,07	5,31	9,08	7,42	5,52
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>					
Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	0,0	46,88	9,44	16,30	23,51
б) на кінець року	0,0	17706,25	22,57	32,29	45,68
Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	0,0	53,13	90,56	83,70	76,49
б) на кінець року	0,0	-17606,25	77,43	67,71	54,32

Довгострокові та поточні зобов'язання збільшують у більшому темпі, ніж дебіторська заборгованість, але суми не більші. Тобто збільшення кредиторської заборгованості в межах норми. Аналізуючи оцінку майна та капіталу, можна зробити висновок, що підприємство розвивається дуже швидко.

Аналізуючи таблицю 2.2 можна сказати, що усі показники найбільші у 2018 році, але це через те, що у 2017 році підприємство тільки почало свою роботу, та працювало неповний рік.

Показники руху основних засобів, такі як річний приріст, темп зростання, темп приросту, коефіцієнт вибуття, період оновлення та коефіцієнт заміни поступово збільшуються. Коефіцієнт оновлення у 2019 та 2020 роках впав майже в 4 рази зі значення 99,95% у 2018, до 27,77% у 2019 та 27,51% у 2020, але у 2021 році знов виріс до значення 31,5%. Коефіцієнт розширення зі 100% у 2018 та 2019 роках, зменшується у 2020 році до 98,91%, а у 2021 до 98,39%. Це свідчить про поступове зменшення розширення підприємства та проведення діяльності на вже придбаних основних засобах. Період обороту спочатку збільшувався, з 1,07 років 2017, до 5,31 років у 2018 та 9,08 у 2019, але потім почав спадати у 2020 році – 7,42 років та у 2021 – 5,52 років.

Показники функціонального стану основних засобів. Коефіцієнт зносу на початок року з 2018 до 2019 року зменшився майже у 5 разів, але починаючи з 2019 по 2021 роки поступово збільшується. Коефіцієнт придатності на початок року веде себе повністю навпаки до попереднього показника на початок року, спочатку збільшується, а починаючи з 2019 року, поступово зменшується. Коефіцієнт придатності на кінець року поступово зменшується.

Аналіз фінансових результатів діяльності наведено на рис. 2.1, 2.2. (Додаток А).

На рис. 2.1 видно, що з кожним роком собівартість реалізованої продукції зростає, та зростає більше ніж дохід від реалізації. Тому кожен рік

ми фіксуємо збільшення збитку підприємства від реалізації продукції. Це потрібно виправляти, тому що якщо і далі так буде, то підприємство не буде сенсу працювати. Цього можна досягти зменшенням собівартості продукції, або збільшенням ціни на реалізацію.

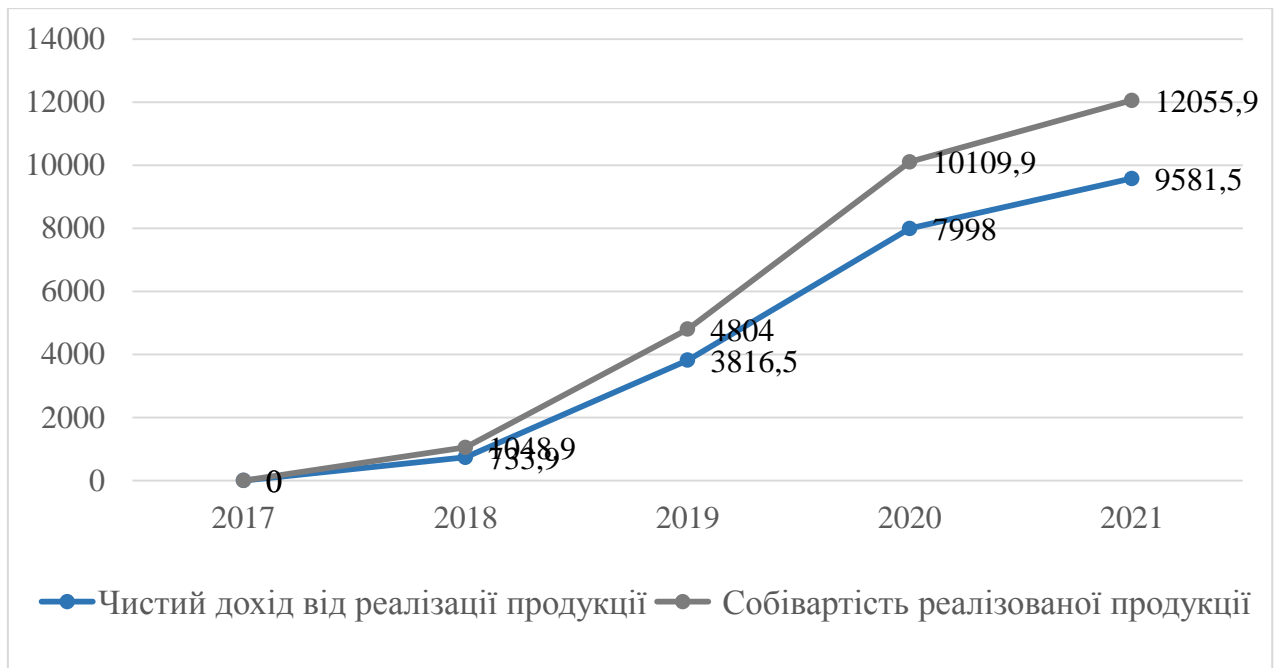

Рис. 2.1. Валовий збиток від реалізованої продукції ТОВ «НЕОМАК»

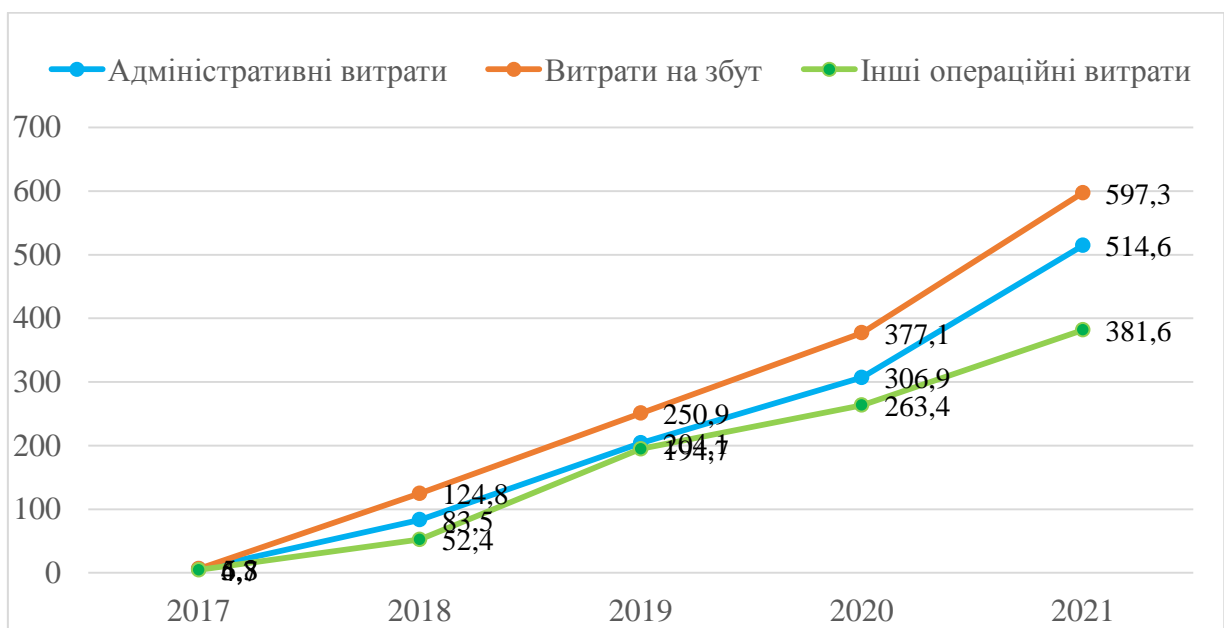

Рис. 2.2. Витрати операційної діяльності ТОВ «НЕОМАКС»

Як видно на рисунку 2.2, найбільше у підприємства витрат на збут. Витрати поступово збільшуються з кожним роком, тому що підприємство росте і розвивається.

Проводячи аналіз оцінки фінансової стійкості, можна зробити такі висновки, згідно таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 рр.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Показники структури капіталу					
Коефіцієнт автономії	0,94	0,98	0,83	0,84	0,74
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,06	0,02	0,17	0,16	0,26
Коефіцієнт фінансування	16,25	56,59	4,84	5,41	2,91
Коефіцієнт фінансового ризику	0,06	0,02	0,21	0,18	0,34
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	1,00	1,00	0,99	0,98	0,98
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,00	0,26	0,07	0,10	0,06
2. Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1664,00	10572,30	21138,80	33276,70	34533,30
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	0,94	0,98	0,80	0,83	0,70
Коефіцієнт забезпеченості запасів	0,00	2,33	2,97	3,35	2,89
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,34	0,04	0,14	0,18	0,20
3. Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,00	0,62	0,42	0,38	0,38
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,00	0,34	0,21	0,18	0,19
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,47	0,09	0,16	0,24	0,32
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1039,12	1,98	3,81	4,49	4,13

Показники структури капіталу.

Коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансування знаходяться у значенні норми, але поступово зменшуються, можуть у наступних роках вийти за нормативне значення. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу та коефіцієнт фінансового ризику мають майже однакові значення у межах норми. Поступово збільшуються, що також може призвести до виходу їх за поріг нормативного значення. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів зменшується, як і повинен.

Коефіцієнт структури залученого капіталу то зменшується, то збільшується, що не входить до нормативного значення.

Показники стану оборотних активів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу поступово збільшується. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів не входить до нормативного значення та поступово зменшується, що ще більше віддаляє його від норми. Коефіцієнт забезпеченості запасів у межах норми. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів спочатку зменшився з 2017 по 2018 рік, але поступово набирає оберти, що задовольняє норму.

Показники стану основного капіталу. Коефіцієнт реальної вартості майна та коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні зменшуються, а повинні збільшуватись, що говорить про те, що реальна вартість майна та основних засобів зменшується. Коефіцієнт накопичення амортизації спочатку зменшився з 2017 по 2018 рік, але поступово набирає оберти, що задовольняє норму. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, не зважаючи на зменшення до значення 1,98 у 2018 році, поступово збільшується до 4,49 у 2020, але трохи зменшився у 2021 до значення 4,13. Що говорить про те, що співвідношення оборотних активів до необоротних спочатку зменшилось, потім поступово збільшувалось, що є гарним показником, але у 2021 році трохи зменшилось.

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів. (Додаток Б)

Показники «Середньоліквідні активи» та «Короткострокові зобов'язання», «Низьколіквідні активи» та «Довгострокові зобов'язання» й «Високоліквідні активи» та «Найбільш строкові зобов'язання» у парах задовольняють нормативні значення. Це говорить про те, що у підприємства достатньо активів, щоб закрити усі найбільш строкові, короткострокові та довгострокові зобов'язання.

Показники оцінки платоспроможності: коефіцієнт абсолютної ліквідності, проміжний коефіцієнт покриття та коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) відповідають нормативним значенням. Та спостерігається зменшення показників, що може призвести до невідповідності нормативним значенням у найближчі декілька років. Що говорить про зниження платоспроможності підприємства.

Показники оцінки оборотності оборотних активів: коефіцієнт обертання оборотних активів, коефіцієнт завантаження оборотних активів та тривалість одного обороту оборотних активів навпаки задовольняють нормативним значенням до 2020 року. Це свідчить про покращення оборотності оборотних активів. Але у 2021 значення коефіцієнту завантаження оборотних активів та тривалості одного обороту оборотних активів трохи збільшились. Підприємству потрібно запровадити заходу для збільшення оборотності оборотних активів.

Оцінка ділової активності. (Додаток В)

Загальний коефіцієнт обертання капіталу, фондівіддача необоротних активів, коефіцієнт обертання оборотних активів, коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості збільшуються з 2017 до 2020 років, але у 2021 зменшуються. Що веде за собою таке ж збільшення до 2020 року показників тривалості одного обороту оборотних активів, тривалості одного обороту оборотних виробничих фондів, тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості.

Це каже про покращення ділової активності до 2020 року, але у 2021

поступове погіршення ситуації. Якщо підприємство продовжить у такому русі, то показники ділової активності можуть дуже погіршитись. Також це говорить про те, що заходи, які були впроваджені у 2021 році неефективні, та мають бути змінені.

Показники ділової активності власного капіталу та кредиторської заборгованості мають кращі показники, але також мають негативні прогнози розвитку у майбутньому.

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану. (Додаток Д)

Показники ліквідності:

Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття) – значення показника зменшується. Це говорить про зменшення ліквідності підприємства, зменшення можливості швидко закрити свої заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності – також зменшується. Але знаходиться у нормі, через що має високий рейтинг.

Показники ділової активності:

Період оборотності дебіторської заборгованості, днів – зменшується з роками та має дуже низький рейтинг. Це свідчить про негативний розвиток.

Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів – збільшується. З рейтингу 10 у 2018 році до рейтингу 9 у 2019, 2020 та 2021 роках. Якщо буде подальший ріст показника, то це може сильно вплинути на підприємство.

Період оборотності активів, днів – зменшується, але не виходить за рейтинг показника – 0.

Показники фінансової незалежності:

Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу) – збільшується, але з тим зменшується рейтинг й рейтинг у 2021 році.. Це говорить про збільшення залученого капіталу, а це погано впливає на підприємство.

Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів) – показник зменшується, але

не втрачає свого рейтингу 10. Це говорить про те, що оборотні активи, у більшості, формуються за рахунок власних коштів. Тобто підприємству вистачає власних коштів для розвитку. Але його зменшення говорить про погіршення ситуації у майбутньому.

Показники рентабельності:

Рентабельність продажу, % – помітно зростання, але дуже незначне. Що не дозволяє збільшити рейтинг 0. Підприємство зовсім не рентабельне та працює зі збитком.

Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу) – показник також трохи збільшується, але має рейтинг 2.

Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу) – показник зменшується, це говорить про зменшення рентабельності капіталу, що має негативне значення.

Інші показники:

Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів) – збільшується і з тим зменшується рейтинг. Це свідчить про збільшення зносу, а з цього випливає і зменшення строку використання активів, що викликає проблеми у майбутньому.

Інтегрований показник фінансового стану – аналізуючи показники видно, що ситуація з кожним роком погіршується ще більше. Підприємству потрібно провести повний аналіз своєї діяльності, змінити стратегію розвитку.

Характеристика організації роботи бухгалтерських служб й оцінка базових засад облікової політики підприємства.

Бухгалтерський облік у ТОВ «НЕОМАКС» проводиться бухгалтерською службою, яку очолює головний бухгалтер. Через ситуацію в країні, головний бухгалтер знаходиться за кордоном та веде управління дистанційно. Форма бухгалтерського обліку на підприємстві – автоматизована. Бухгалтери використовують декілька програм, для спрощення обліку [2].

Бухгалтерська служба ТОВ «НЕОМАКС» складається з головного бухгалтера та 4 бухгалтерів. Через те, що підприємства маленьке та тільки розвивається, один з бухгалтерів виконує роботу відділу кадрів, тобто оформлює усі кадрові документи з прийому та роботу, переведення, звільнення та інші.

Бухгалтерія має лінійну структуру, усі бухгалтери підпорядковуються безпосередньо бухгалтеру. (Рис.2.3)

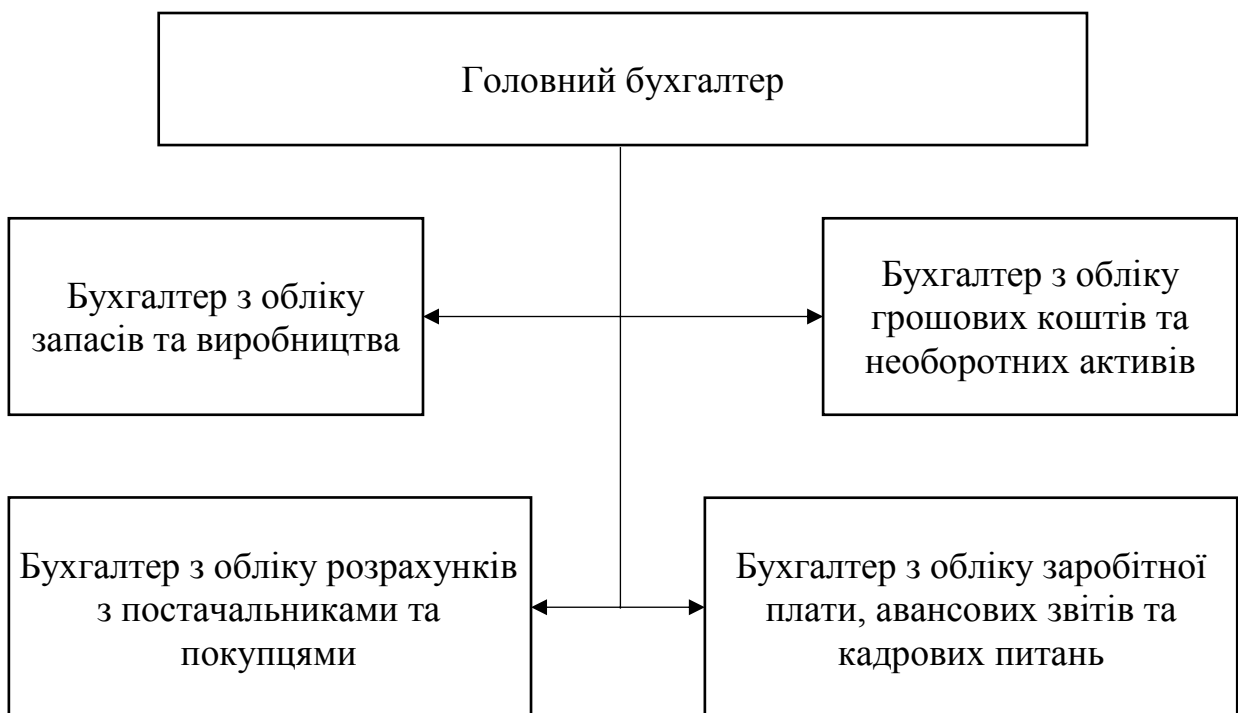

Рис. 2.3. Структура бухгалтерської служби ТОВ «НЕОМАКС»

Кожен з бухгалтерів має свою частку роботи та відповідає за свою певну ділянку роботи.

Головний бухгалтер веде облік капіталу, податків, доходів та видатків й усіх інших ділянок обліку, яких не ведуть інші бухгалтери, якщо вони виникають, та подає податкову та фінансову звітність. Використовує рахунки 4, 7 та 9 класів, також рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Обробляє первинні документи податкового обліку. Здає усю зовнішню звітність підприємства.

Бухгалтер з обліку запасів та виробництва веде облік усіх товарно-матеріальних цінностей, виробництва та витрат, пов'язаних з ним, та складський облік. Використовує рахунки 2 класу та рахунки витрат, пов'язаних з виробництвом: 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати» та їх субрахунки. Обробляє первинні документи складського обліку, створює вимоги-накладні, документи на переміщення ТМЦ у межах виробництва, накладні на отримання запасів, документи пов'язані з реалізацією готової продукції. Здає внутрішній звіт про придбання запасів, їх використання та передачі готової продукції щомісяця [6].

Бухгалтер з обліку грошових коштів та необоротних активів веде облік розрахунків, грошових коштів на рахунках, необоротних активів, проводить усі виплати підприємства. Використовує рахунки 1 класу, 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», рахунки доходів та витрат, пов'язані з нарахуванням зносу та обліком необоротних активів. Обробляє первинні документи з придбання та переміщення необоротних активів, виписки по рахунках у банках, платіжні документи.

Бухгалтер з обліку розрахунків з постачальниками та покупцями веде облік розрахунків з покупцями, постачальниками та підрядниками, облік реалізації продукції та придбання ТМЦ. Використовує рахунки 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами» (крім субрахунків 372 «Розрахунки з підзвітними особами» та 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»), 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками і платежами», 68 «Розрахунки за іншими операціями», 70 «Доходи від реалізації», 90 «Собівартість реалізації». Обробляє усі первинні документи з обліку реалізації готової продукції та придбання ТМЦ, договори.

Бухгалтер з обліку заробітної плати, авансових звітів та кадрових питань веде облік розрахунків з працівниками стосовно заробітної плати та інших виплат, видає кошти під звіт та проводить авансові звіти, веде

кадровий облік. Використовує рахунки 372 «Розрахунки з підзвітними особами», 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків», 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», рахунки витрат, пов'язані з авансовими звітами та нарахуванням заробітної плати. Обробляє первинні документи, пов'язані з нарахуванням заробітної плати: таблиці робочого часу, розрахункові відомості, лікарняні, накази про преміювання, документи кадрових питань та авансові звіти. Здає звіти стосовно утримання з заробітної плати, нарахування та виплати ЄСВ, звіт про виплату лікарняних.

Бухгалтери ТОВ «НЕОМАКС» переважно молодого віку, до 25-30 років, що відображається в роботі. Через неповну фахову освіту, вони ще не знають відповідних нюансів обліку та спірних питань. Для покращення роботи бухгалтерії, необхідно підвищувати рівень знань персоналу. Також на підприємстві не розроблені посадові інструкції, що ускладнює розподіл деяких питань обліку.

Первинні документи внутрішнього обліку, заповнюються безпосередньо на робочих місцях, інші працівники підприємства. Керівники підрозділів подають таблиці робочого часу; працівник складу передає до бухгалтерії накладні по переміщенню ТМЦ; кожен працівник виробництва подає звіт виготовленої продукції після закінчення зміни, з підписом працівнику складу та інші. Документообіг підприємства теж знаходиться не на вищому рівні, не всі працівники розуміють як правильно заповнювати первинні документи, не розуміють їх важливість для обліку на підприємстві [48].

Тому для покращення треба провести тренінги та уроки для підвищення знань персоналу. Також відправляти обліковий персонал на підвищення кваліфікації кожні 3 роки.

Організація зберігання у ТОВ «НЕОМАКС» не дуже розвинена. Усі документи зберігаються безпосередньо у бухгалтерському кабінеті, тому що підприємство не має архіву. Підприємство доволі невелике та тільки

розвивається, але з розвитком виробництва, зростають і обсяги документації, тому для подальшого повноцінного зберігання бухгалтерських документів необхідно облаштувати архів.

З кожною матеріально-відповідальною особою укладає угоду про матеріальну відповідальність та несе повну матеріальну відповідальність та усі обов'язки та функції пов'язані з нею.

Також у ТОВ «НЕОМАКС» створено інвентаризаційну комісію, що затверджено наказом по підприємству. Інвентаризаційна комісія складається з головного інженера, бухгалтера з обліку ТМЦ, бухгалтера з обліку необоротних активів та завідувача складу [21].

Інвентаризація проводиться двічі на рік, влітку та перед складанням річної фінансової звітності. Також при звільненні матеріально-відповідальної особи. В обліку наслідки інвентаризації відображають не завжди чітко. Інколи при визначенні винного, не роблять вирахування з заробітної плати.

Наказ про облікову політику є головним документом, у якому затверджено усі головні питання бухгалтерського обліку підприємства [30]. Наказ про затвердження положення про облікову політику ТОВ «НЕОМАКС» підписаний директором у 2017 році на початку формування підприємства.

Положення про облікову політику включає у себе такі пункти:

1. Організація бухгалтерського обліку. У ньому зазначено форму та систему бухгалтерського обліку.

2. Повноваження на підпис. Директор має право першого підпису, головний бухгалтер – другого підпису. Та сказано про передачу цих обов'язків за відсутності директора чи головного бухгалтера.

3. Документообіг. Зазначено, що всі первинні документи подаються відділами до бухгалтерії та зберігаються у кабінеті бухгалтерії.

4. Інвентаризація. Інвентаризація проводиться двічі на рік. Інвентаризаційна комісія затверджена у складі головного інженера,

бухгалтера з обліку ТМЦ, бухгалтера з обліку необоротних активів та завідувача складу.

5. Оцінка. Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів на підприємстві не проводиться.

6. Бухгалтерський облік. Зазначено усі необхідні аспекти бухгалтерського обліку [45].

Положення про облікову політику розроблено бухгалтерами за зразками.

Обстеження Наказу про облікову політику:

1. Наказ про облікову політику розроблено.
2. Уточнення кожного року не здійснюються.
3. У розробці Наказу про облікову політику приймали участь працівники бухгалтерії.
4. Наказ про облікову політику розроблено за аналогією з типовим наказом [46].

Наказ про облікову політику розроблено та затверджено згідно з усіма правилами. Але працівники не ознайомлені з ним. Тому він не має такого значення, яке мав би. Зі всіх працівників бухгалтерії тільки один бухгалтер працює на підприємстві з часів його заснування. Обов'язково потрібно ознайомити з ним увесь обліковий персонал підприємства для його виконання.

2.2. Стан обліку дебіторської заборгованості у ТОВ «НЕОМАКС»

Облік дебіторської заборгованості, в першу чергу, можна поділити на облік з реалізації товарів та облік дебіторської заборгованості, не пов'язаної з реалізацією.

Облік ведеться у програмі 1С: Бухгалтерія. Кожен новий договір, новий контрагент вноситься у довідники та у програмі відображається кожен документ, що регулює відносини з постачальниками.

Кожна поставка товару оформлюється відповідним пакетом документів та заноситься у програму, для обліку та контролю.

Підприємство займається як торгівлею з вітчизняними покупцями, так й іноземними. Зовнішня економічна діяльність обліковуються відповідно до усіх правил. Підприємство має покупців у таких країнах як: Латвія, Литва, Словаччина, Німеччина, Туреччина. Для торгівлі з іноземними компаніями продукція підприємства обов'язково має відповідати усім нормам країни, у яку її постачають. Для ввозу до країн, що входять до Європейського союзу, товари мають пройти усі необхідні тести та отримати сертифікати якості. Підприємство має сертифікати якості для певних видів продукції, яку реалізує для країн Європейського союзу.

У зв'язку з ситуацією у країні, постачання товару іноземним покупцям ускладнилось. Постачання водним та повітряним транспортом неможливі, тому товар постачається наземним транспортом. Постачання оформлюється товарно-транспортними накладними.

Документальний облік розрахунків з дебіторами ведеться у первинних та зведених документах.

В залежності від класифікації дебіторської заборгованості, кожному виду дебіторської заборгованості відповідають свої первинні документи.

Первинні документи обліку з підзвітними особами:

1. Видача коштів під звіт – видатковий касовий ордер.
2. Закриття заборгованості підзвітної особи – авансовий звіт, к якому підключаються квитанції, чеки та квитки підтверджуючі витрати підзвітної особи.
3. Оприбуткування товарів, послуг, робіт (у разі придбання таких для підприємства підзвітною особою) – накладні та акти наданих послуг/виконаних робіт.

4. Повернення невикористаних наданих під звіт коштів підзвітною особою – прибутковий касовий ордер.

Первинні документи обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами за відшкодуванням завданих збитків: наказ керівника, акт інвентаризації, протокол інвентаризаційної комісії, розрахунок заробітної плати при утриманні відшкодування з заробітної плати матеріально відповідальної особи або виписка банку при перерахуванні коштів на рахунок підприємства особисто матеріально-відповідальною особою.

При виникненні дебіторської заборгованості з розрахунків за претензіями, первинними документами є претензія, рішення судових органів, акт приймання вантажу, згода постачальника на пред'явлену претензію, виписка банку.

Первинні документи обліку поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги з вітчизняними контрагентами:

1. Виникнення дебіторської заборгованості:

- договір реалізації товарів;
- рахунок-фактура;
- накладна та товаро-транспортна накладна;
- податкова накладна.

2. Погашення дебіторської заборгованості або її забезпечення:

- виписка банку;
- короткостроковий вексель.

3. Розрахунки за бартерним контрактом – рахунок-фактура, накладні.

Первинні документи обліку поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги із закордонними контрагентами:

1. Виникнення дебіторської заборгованості:

- зовнішньоекономічний договір;
- комерційні документи (рахунки-фактури);
- накладні;

- митна декларація;
- транспортні накладні;
- платіжні документи сплати митних платежів та інших податків;
- розрахунки бухгалтерії курсових різниць.

2. Погашення дебіторської заборгованості або її забезпечення:

- виписка банку;
- короткострокові чи довгострокові векселі.

Паперовий документ підприємство відправляє поштою, але такий вид листування нечасто проводиться. Компанія віддає перевагу таким програмам як M.E.Doc для реєстрації податкових накладних та Вчасно.

Облік дебіторської заборгованості проводиться тільки більше для створення документів, щоб друкувати їх з програми.

2.3. Напрями удосконалення обліку на підприємстві

Аналізуючи усі зазначені раніше данні можна вивести недоліки обліку дебіторської заборгованості та методи їх покращення:

1. Немає чіткого розмежування між видами дебіторської заборгованості. Стаття балансу «Інша дебіторська заборгованість» має велике значення. Але не має роз'яснення яка саме заборгованість до неї входить. Доцільніше було б розділити на види. Створити додаткові аналітичні субрахунки, для кращого наочного аналізу та обліку.

2. Не правильно організований документообіг з контрагентами. Не наявні всі первинні документи виникнення та погашення дебіторської заборгованості. Не приділено уваги зберіганню документації. Усі документи стосовно дебіторської заборгованості просто знаходяться у одній папці, без розподілення.

Для удосконалення організації документообігу потрібно пройти такі етапи:

- створити органайзер для обліку тільки дебіторської заборгованості;
- для кожного контрагента зробити окрему папку, де будуть зберігатися усі договори та додаткові угоди до них (оригінали з підписами з обох боків), копії рахунків, накладних та інших у хронологічному порядку;
- для документів у електронному вигляді створити окрему папку на комп'ютері бухгалтера з обліку дебіторської заборгованості, куди заносити усі документи;
- при відправці документів на підпис контрагентам робити помітку з датою, та час від часу перевіряти чи передали контрагенти другий екземпляр із підписами та печаткою;
- на початку кожного місяця перевіряти наявність документів за минулий місяць, та, у разі відсутності, перевіряти електронний вигляд, зв'язуватись із контрагентами.

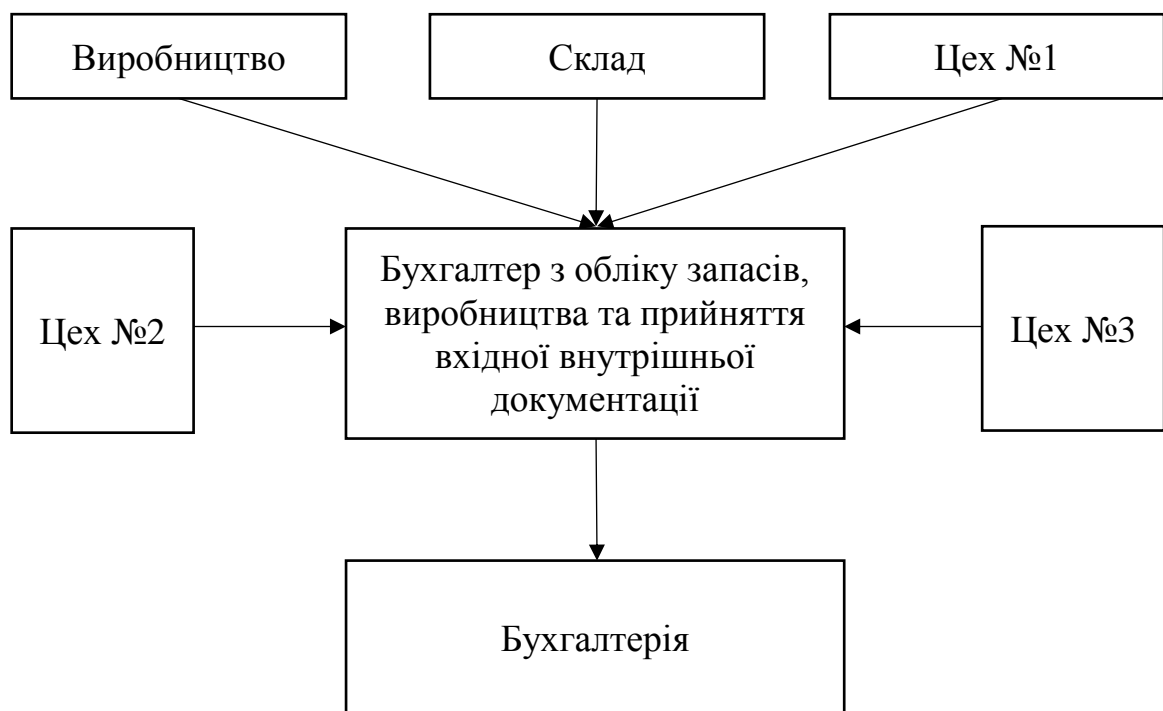

Рис. 2.4. Схема документообігу ТОВ «НЕОМАКС»

Для кращого розуміння працівниками проблеми документообігу, створено схему документообігу.

Пропонуємо покласти на бухгалтера з обліку запасів обов'язки з прийняття вхідної внутрішньої документації від підрозділів (рис. 2.4).

3. Не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті. Підприємству потрібно розробити комплекс заходів для збільшення дебіторів. Такими заходами може бути: аналіз ринку збуту, надання дебіторам можливості отримання знижок та кредитів на оплату.

4. Недостатня освіченість бухгалтерів, небажання розвиватись та навчатись новому.

Законодавство постійно змінюється, так само як і законодавство інших країн. Тому бухгалтери з обліку розрахунків з дебіторами потребують постійного навчання.

Вивчати правильність укладання зовнішньоекономічних договорів, зміни у експортних операціях, зміни у законодавстві з обліку розрахунків з державними цільовими фондами та інше. Все це потребує від бухгалтерів бажання розвиватись та виконувати свою роботу.

5. Відсутність резерву сумнівних боргів на підприємстві.

Створення резерву дозволить застрахувати підприємство на випадок несплати дебіторами своїх зобов'язань.

6. Відсутнє розмежування сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.

Розрахунки з дебіторами обліковуються без переведення заборгованості в сумнівну, а потім і в безнадійну. виправлення цього дозволить скоріше реагувати на довгу несплату дебіторами розрахунків, та завчасно вирішувати питання через суд.

Пропонуємо підприємству визначити свій спосіб визначення це сумнівна чи безнадійна заборгованість. (Таблиця 2.4)

Таблиця 2.4

Запропоновано визначення сумнівної та безнадійної заборгованостей у
ТОВ «НЕОМАКС»

	Поточна	Сумнівна	Безнадійна
Строк несплати	До року	Більше року від кінцевої дати оплати, вказаної в договорі	Строк позовної давності минув, більше 3 років
Чи є зворотній контакт від контрагента	Так	Так	Ні
Чи вирішується питання юридично (звернутись до суду)	Ні	Обов'язково	Минув строк позовної давності
Рахунок обліку	Збільшення Дт 36, 37, зменшення Кт 36, 37	Нарахування Дт 38	Списання на витрати Кт 38
Резерв сумнівних боргів	-	При переведенні до сумнівної заборгованості - нараховується	При переведенні до безнадійної заборгованості - списується, недостача резерву списується на витрати

Висновки до другого розділу

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС» ще розвивається. Аналізуючи показники фінансово-економічної характеристики зробили висновок, що ситуація на підприємстві з кожним роком погіршується все більше. Підприємству потрібно провести повний аналіз своєї діяльності та змінити стратегію розвитку. Бухгалтерська служба підприємства розвинена, але не затверджено посадових інструкції та інших документів, що б регламентували роботу бухгалтерії. Тому потрібно приділити більше уваги. Наказ про облікову політику на підприємстві створено, але не виконуються його засади, так як не усі працівники з ним ознайомлені.

2. Стан обліку розрахунків з дебіторами задовільний, але є й певні недоліки, головними з яких є:

а. Неправильно організований документообіг з контрагентами.

б. Не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті.

в. Відсутнє розмежування сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості й не затверджено резерв сумнівних боргів.

3. Виділяємо такі головні методами покращення обліку розрахунків з дебіторами:

а. Потрібно затвердити документообіг на підприємстві та створити місце для правильного зберігання документів.

б. Підприємству потрібно розробити комплекс заходів для збільшення дебіторів. Такими заходами може бути: аналіз ринку збуту, надання дебіторам можливості отримання знижок та кредитів на оплату.

в. Створення резерву сумнівних боргів та розмежування видів розрахунків дозволить скоріше реагувати на довгу несплату дебіторами розрахунків та завчасно вирішувати питання через суд.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА МЕТОДИ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ У ТОВ «НЕОМАКС»

3.1. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС»

На підприємстві внутрішньогосподарським контролем дебіторської заборгованості займаються безпосередньо бухгалтери, які ведуть облік розрахунків з дебіторами. А саме бухгалтер з розрахунків з покупцями та постачальниками, так як дебіторська заборгованість може виникати в обох випадках, та бухгалтер з обліку розрахунків з працівниками стосовно коштів, виданих під звіт та матеріально-відповідальними особами.

Контроль своєчасної сплати покупцями виставлених рахунків на оплату продукції, що вже поставлена чи знаходиться в дорозі, проводиться у програмі 1С: бухгалтерія.

Але, у свою чергу, це займає дуже велику кількість часу, тому одному бухгалтеру не завжди вдається контролювати процес погашення дебіторської заборгованості.

Через те, що підприємство працює не надто довго, то контрагенти одразу не можуть повністю довіряти компанії та платити наперед. Тому проблема погашення дебіторської заборгованості постає дуже гостро.

Контроль підзвітних осіб проходить також у програмі 1С: бухгалтерія. Періодично бухгалтер проглядає оборотну відомість по рахунку 372 та контролює своєчасність повернення коштів та подання авансового звіту і усіх квитанцій до нього.

На початку кожного місяця, до 5 числа включно, бухгалтер повинен перевірити обороти 372 рахунку та нагадує підзвітним особам про здачу авансових звітів й повернення невикористаних сум.

Контроль рахунку 375 проводиться бухгалтером з обліку заробітної плати. Списує на цей рахунок, тобто проводить нарахування розрахунків за відшкодуванням завданих збитків бухгалтер, що займається обліком запасів та виробництва. Після проведення інвентаризації, що проводиться на підприємстві у кінці кожного місяця, кварталу та перед складанням фінансової звітності за рік, усі недостачі списуються на витрати, та у разі виявлення винної особи, нараховуються по дебету 375 рахунку «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків». Та перед виплатою заробітної плати утримуються з неї. Формуючи оборотно-сальдову відомість по рахунку, бухгалтер бачить усі суми, що нараховані та утримані.

Одним з методів контролю є аналіз. Правильний та постійний аналіз дає змогу контролювати змінення суми дебіторської заборгованості, своєчасно реагувати на будь які зміни та проводити необхідні заходи для покращення [20, 23].

Порівнюючи баланси за 5 років існування підприємства, можна сказати, що підприємство розвивається. Значення дебіторської заборгованості наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Дебіторська заборгованість у ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 роки

Стаття балансу	2017	2018	2019	2020	2021
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	152,9	800,2	1829,4	3939,3	6478,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	-	2018,5	2974,4	3885,8	4083,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1040,2	2498,0	9413,5	12846,7	14737,3

На рис.3.1. видно, що кожного року дебіторська заборгованість зростає. Найбільше всього зростає значення іншої поточної дебіторської заборгованості, до якої входить заборгованість дебіторів, що не відноситься

до розрахунків за товари, роботи, послуги та розрахунків з бюджету. А саме: розрахунки з підзвітними особами, за претензіями, за відшкодування збитків, з державними цільовими фондами та іншими дебіторами, а й також дебетове сальдо рахунків з кредиторами стосовно страхування, за нарахованими доходами та з іншими кредиторами.

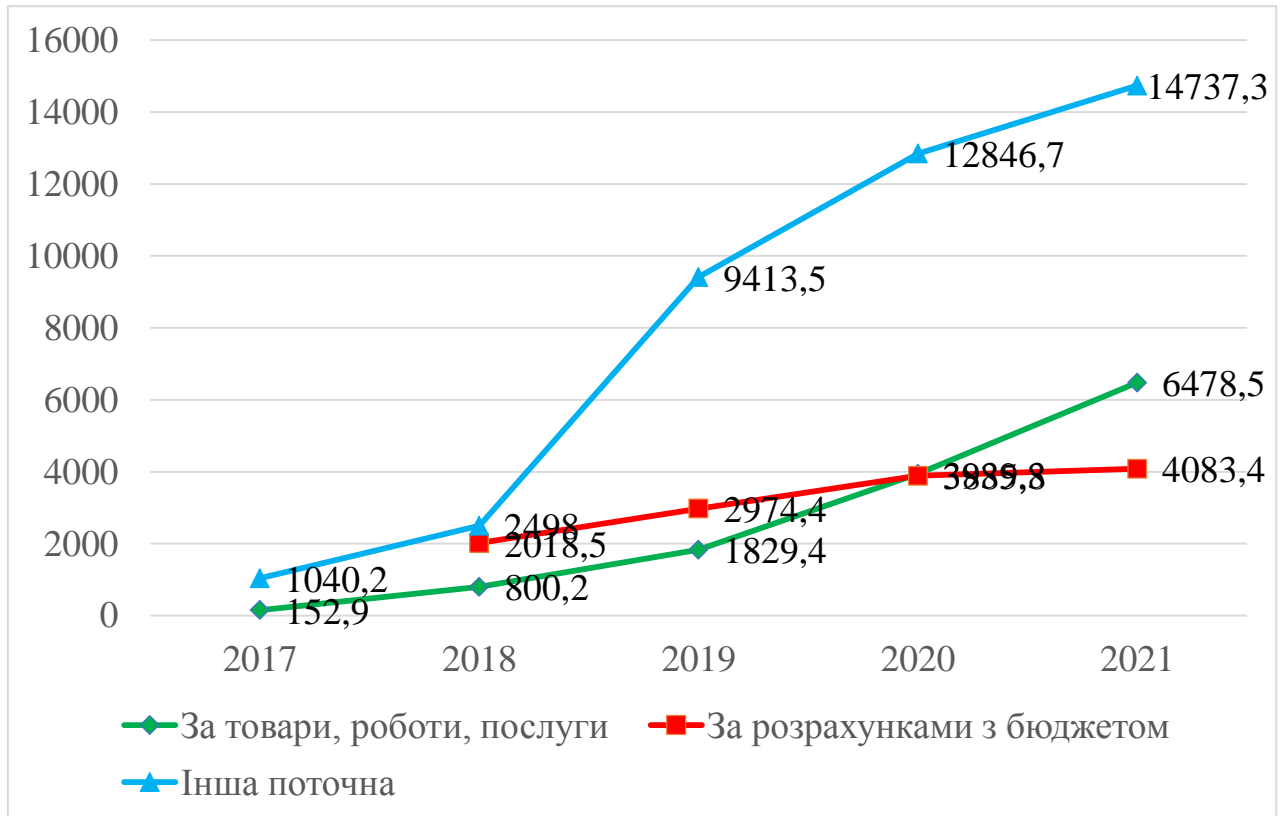

Рис. 3.1. Дебіторська заборгованість ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 роки

Кожен рік зростає сума дебіторської заборгованості на кінець року. Та це питання потрібно вирішувати. Так як тенденція постійного збільшення дебіторської заборгованості може призвести до зменшення обігових коштів, зменшення платоспроможності підприємства та може призвести до банкрутства [22].

Підприємство не має відповідних норм контролю. Кожен працівник проводить його на свій розсуд, якщо взагалі замислюється про це.

Контроль на усіх рівнях, призведе до покращення розрахунків з дебіторами. Найефективніший облік розрахунків з дебіторами проводиться тільки за наявності незалежного контролю.

3.2. Методи удосконалення контролю дебіторської заборгованості

Для визначення методів удосконалення контролю необхідно визначити його недоліки.

Недоліком контролю розрахунків з дебіторами на ТОВ «НЕОМАКС» є майже зовсім його відсутність. Працівники перевіряють лише поверхово. Не здійснюючи при цьому аналіз та суцільну перевірку. Первинні документи перевіряються, але відсутній контроль за паперовими документами.

Так як бухгалтери на підприємстві, виконують лише облік, а саме документальну його частину, тобто оформлення документів, та реєстрація господарських операцій у програмі, дебіторська заборгованість виходить з під їх зору контролю. Вони не виконують контроль та аналіз відповідних факторів [38].

Також недоліками контролю та методами їх покращенням є.

1. Відсутність контролю як поняття у ТОВ «НЕОМАКС». Робота бухгалтерів ніяк не перевіряється. Так як головний бухгалтер знаходиться у іншій країні та не присутній безпосередньо на підприємстві, контроль зовсім не проводиться. Тому треба затвердити контроль на усіх рівнях підприємства. Розробити план його введення, визначення суб'єктів контролю та їх обов'язки. Затвердити проведення контролю наказом по підприємству.

Створити внутрішні звіти, щоб на кінець кожного місяця головний бухгалтер зміг побачити роботу бухгалтерів. (таблиця 3.2)

Заповнити таку таблицю можна на основі оборотно сальдової відомості по рахунках. Збільшення резерву сумнівних боргів також аналізуючи рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів».

Такий звіт наглядно показує суму заборгованості контрагентів перед підприємством. Також для зручності, можна за допомогою системного адміністратора налаштувати програму, що сама буде підтягувати інформацію з програм та інших документів.

Таблиця 3.2

Запропоновано затвердження звіту обліку дебіторської заборгованості за місяць у ТОВ «НЕОМАКС»

Звіт обліку дебіторської заборгованості на 31.01.2023 (тис. грн.)						
Вид ДЗ	На початок періоду	Дт	Кт	На кінець періоду	Резерв сумнівних боргів	% сумнівної заборгованості
За товари	1568,5	197,1	105,3	1660,3	106,0	6,39
З працівниками	35,8	10,6	9,1	37,3	-	-
Інша	3495,8	215,4	168,5	3542,7	269,6	7,61
...
Разом	5100,1	423,1	282,9	5240,3	375,6	7,17

2. Відсутність аналізу розрахунків з дебіторами. Проводити аналіз нарахування та погашення розрахунків з дебіторами.

Друкуючи оборотно-сальдову відомість наприклад з програми 1С підтягує всіх контрагентів та всі договори, погашені та непогашенні.

Для кращого аналізу пропонуємо використовувати розроблену таблицю сервісу Excel (таблиця 3.3).

Заповнення такої таблиці займає менше 5 хвилин в день. Але одразу видно усі необхідні показники.

Таблиця 3.3

Запропоновано аналіз розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС»

Договір	№ поставки	Сума поставки	Строк погашення	Залишилось погасити	1 погашення	2 погашення	...
1	2	3	4	5	6	7	8...
				гр. 3 – гр.1- гр.2...			
1	1	10000,00	28.02.2023	2000,00	5000,00	3000,00	
1	2	15000,00	15.03.2023	5000,00	5000,00	5000,00	
Разом		2500,00 (Сума)		7000,00 (Сума)			

Перший лист – загальні відомості про дебіторську заборгованість, додаючи колонку «Дебітор».

Всі інші – окремо по кожному дебітору у алфавітному порядку.

При закритті договору, тобто повній оплаті, його можна «приховати», щоб не заважав при огляді таблиці. Дані у інші листи можна підтягнути з першого, для зручності.

Також така таблиця підійде для аналізу та контролю також розрахунків з кредиторами, для своєчасного погашення своїх боргів підприємством.

3. За цією ж таблицею за допомогою фільтрів, можна вибирати договори, сплата яких підходить до кінця. Попереджаючи контрагента завчасно. А у разі завчасної несплати нараховувати пеню та штрафи. Обов'язково переводити заборгованість у сумнівну. Та при довгій несплаті, завчасно реагувати та подавати позов до суду, для погашення через нього. Обов'язково до спливання строку позовної давності.

4. Переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів. Можливо підняти їх для отримання прибутку. У межах розумного, звісно. Щоб товар був конкурентоспроможний на ринку. Краще мати великих покупців, але

мало, ніж багато маленьких контрагентів.

5. Якщо підприємство не зможе справитись з ситуацією збільшення дебіторської заборгованості, то можливо потрібним буде звернутися до третіх осіб. Тобто заключити договір аутсорсингових послуг.

Аутсорсинг полегшує для підприємству вирішення завдань, які неможливо чи недоцільно вирішувати самостійною. На сьогоднішній день ринок пропонує дуже велику кількість таких компаній.

Факторингові компанії допомагають підприємствам зовсім не переживати за погашення заборгованості. Тому що вони беруть на себе більшість ризиків, пов'язаних з несплатою дебіторської заборгованості. Допомагають у контролі та управлінні.

Висновки до третього розділу

1. У ТОВ «НЕОМАКС» внутрішньогосподарським контролем дебіторської заборгованості займаються безпосередньо бухгалтери, які ведуть облік розрахунків з дебіторами. А саме бухгалтер з розрахунків з покупцями та постачальниками, так як дебіторська заборгованість може виникати в обох випадках, та бухгалтер з обліку розрахунків з працівниками стосовно коштів, виданих під звіт та матеріально-відповідальними особами.

Одним з методів контролю є аналіз. Правильний та постійний аналіз дає змогу контролювати змінення суми дебіторської заборгованості, своєчасно реагувати на будь які зміни та проводити необхідні заходи для покращення. У ТОВ «НЕОМАКС» не має відповідних норм контролю. Кожен працівник проводить його на свій розсуд, якщо взагалі замислюється про це.

Контроль на усіх рівнях, призведе до покращення розрахунків з дебіторами. Найефективніший облік розрахунків з дебіторами проводиться тільки за наявності незалежного контролю.

2. Головними методами покращення є:

а. Затвердити контроль на усіх рівнях підприємства. Розробити план його введення, визначення суб'єктів контролю та їх обов'язки. Створити внутрішні звіти, щоб на кінець кожного місяця головний бухгалтер зміг побачити роботу бухгалтерів. Запропоновано затвердження звіту обліку дебіторської заборгованості за місяць у ТОВ «НЕОМАКС».

б. Проводити аналіз нарахування та погашення розрахунків з дебіторами. Для кращого аналізу пропонуємо використовувати розроблену таблицю сервісу Excel. Заповнення такої таблиці займає менше 5 хвилин в день. Але одразу видно усі необхідні показники.

в. Переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів. Можливо підняти їх для отримання прибутку. У межах розумного, звісно. Щоб товар був конкурентоспроможний на ринку. Краще мати великих покупців, але мало, ніж багато маленьких контрагентів.

г. Якщо підприємство не зможе справитись з ситуацією збільшення дебіторської заборгованості, то можливо потрібним буде звернутися до підприємств, що надають аутсорсингові послуги чи до факторингової компанії.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Нами проведено кваліфікаційне дослідження та на його основі зроблено наступні висновки.

1. Розкрито сутність дебіторської заборгованості та уособлено, що дебіторська заборгованість – це фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій. Вона посідає важливе місце в системі управління підприємством, та має велике значення для стійкості й стабільності фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства. Проведено розбір та аналіз підходів до визначення поняття «дебіторська заборгованість», такі як: неспроможність виконати грошові зобов'язання, як сума боргів фізичних та юридичних осіб підприємству, права на повернення боргу, боргові вимоги, як сума заборгованості на певну дату, показник фінансового стану підприємства, як вкладення грошових коштів в оборотні активи або як кошти в розрахунках, як сума фінансових зобов'язань чи грошового боргу, що підлягають. Досліджено класифікацію видів та форм дебіторської заборгованості. Яка поділяється за такими ознаками: за строком сплати, за способом погашення, за контрагентами, за реальним терміном погашення, за приналежністю до реалізації.

2. Розглянуто облік розрахунків з дебіторами та зазначено, що довгострокова дебіторська заборгованість обліковується на рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та його субрахунках. Короткострокова дебіторська заборгованість обліковується на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами» та їх субрахунки. Вони є балансовими активно-пасивними рахунками. По дебету відображається збільшення заборгованості, а по кредиту її зменшення. Також до обліку дебіторської заборгованості з розрахунків за допомогою векселів, використовуються

рахунки 34 «Короткострокові векселі одержані». Аналітичний облік ведеться не тільки по субрахункам, але й по кожному підприємству, організації, фізичній особі окремо, у розрізі договорів, замовлень тощо, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення. Важливе місце в обліку дебіторської заборгованості посідає її оцінка. Визначено об'єкт, предмет та етапи внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості. Внутрішньогосподарський контроль дебіторської заборгованості – контроль, який проводиться на підприємстві, безпосередньо працівниками. Об'єктом внутрішньогосподарського контролю виступає саме облік дебіторської заборгованості. Метою є контроль за правильністю ведення обліку дебіторської заборгованості, запобігання втрати грошових цінностей та майбутніх вигід підприємства, попередження виникнення сумнівної та безнадійної заборгованості, втрати платоспроможності підприємства. Внутрішньогосподарський контроль можна поділити на три етапи: попередній, поточний та підсумковий.

3. Досліджено нормативно-правове забезпечення розрахунків з дебіторами. Зазначено, що розрахунки з дебіторами регулюються Законами України, Постановами Кабінету Міністрів, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, Цивільним кодексом України, постановами та інструкціями Національного банку України, Податковим кодексом України, планом рахунків бухгалтерського обліку та іншими постановами та нормативно-правовими актами. Розташувати усі законодавчі документи, що регулюють розрахунки з дебіторами, відповідно до їх значимості.

4. Надано фінансово-економічну характеристику підприємства ТОВ «НЕОМАКС». З якої можна зробити висновок, що підприємство тільки розвивається. Показники з кожним роком погіршуються. Інтегрований показник фінансового стану засвідчив, що підприємства відноситься до класу Б. Проте, на кінець 2021 року цей показник склав 5,52, тоді як на кінець 2017 року він складав 6,08. Поступове зниження показника пов'язане зі збитковістю підприємства та низькими показниками ділової активності, що

повинно бути предметом посиленої уваги зі сторони керівництва.

Охарактеризовано організацію роботи бухгалтерських служб й проведена оцінка базових засад облікової політики підприємства. З яких зроблено висновок. Бухгалтерська служба підприємства розвинена, але не затверджено посадових інструкції та інших документів, що б регламентували роботу бухгалтерії. Тому потрібно приділити більше уваги. Наказ про облікову політику на підприємстві створено, але не виконуються його засади, так як не усі працівники з ним ознайомлені.

5. Проаналізовано стан обліку розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС». Облік ведеться у програмі 1С: Бухгалтерія. Кожен новий договір, новий контрагент вноситься у довідники та у програмі відображається кожен документ, що регулює відносини з постачальниками. Кожна поставка товару оформлюється відповідним пакетом документів та заноситься у програму, для обліку та контролю. Документальний облік розрахунків з дебіторами ведеться у первинних та зведених документах. В залежності від класифікації дебіторської заборгованості, кожному виду дебіторської заборгованості відповідають свої первинні документи. Облік дебіторської заборгованості проводиться тільки більше для створення документів, щоб друкувати їх з програми. Розкрито головні недоліки обліку розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС»:

a. Неправильно організований документообіг з контрагентами. Не наявні всі первинні документи виникнення та погашення дебіторської заборгованості. Не приділено уваги зберіганню документації. Усі документи стосовно дебіторської заборгованості просто знаходяться у одній папці, без розподілення.

b. Не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті. Підприємству потрібно розробити комплекс заходів для збільшення дебіторів. Такими заходами може бути: аналіз ринку збуту, надання дебіторам можливості отримання знижок та кредитів на оплату.

c. Відсутнє розмежування сумнівної та безнадійної дебіторської

заборгованості. Виправлення цього дозволить скоріше реагувати на довгу несплату дебіторами розрахунків, та завчасно вирішувати питання через суд.

6. Розглянуто стан контролю розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС». На підприємстві внутрішньогосподарським контролем дебіторської заборгованості займаються безпосередньо бухгалтери, які ведуть облік розрахунків з дебіторами. А саме бухгалтер з розрахунків з покупцями та постачальниками, так як дебіторська заборгованість може виникати в обох випадках, та бухгалтер з обліку розрахунків з працівниками стосовно коштів, виданих під звіт та матеріально-відповідальними особами. Підприємство не має відповідних норм контролю. Кожен працівник проводить його на свій розсуд, якщо взагалі замислюється про це. Контроль на усіх рівнях, призведе до покращення розрахунків з дебіторами. Найефективніший облік розрахунків з дебіторами проводиться тільки за наявності незалежного контролю.

Після представлених висновків та виявлених недоліків обліку та контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві товариство з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС», ми запропонували наступні шляхи удосконалення обліку та контролю розрахунків з дебіторами.

1. Для кращого розуміння працівниками проблеми документообігу, створено схему документообігу. Пропонуємо покласти на бухгалтера з обліку запасів обов'язки з прийняття вхідної внутрішньої документації від підрозділів

2. Законодавство постійно змінюється, так само як і законодавство інших країн. Тому бухгалтери з обліку розрахунків з дебіторами потребують постійного навчання. Вивчати правильність укладання зовнішньоекономічних договорів, зміни у експортних операціях, зміни у законодавстві з обліку розрахунків з державними цільовими фондами та інше. Все це потребує від бухгалтерів бажання розвиватись та виконувати свою роботу.

3. Розрахунки з дебіторами обліковуються без переведення заборгованості в сумнівну, а потім і в безнадійну. виправлення цього дозволить скоріше реагувати на довгу несплату дебіторами розрахунків, та завчасно вирішувати питання через суд. Пропонуємо підприємству визначити свій спосіб визначення це сумнівна чи безнадійна заборгованість.

4. Затвердити контроль на усіх рівнях підприємства. Розробити план його введення, визначення суб'єктів контролю та їх обов'язки. Затвердити проведення контролю наказом по підприємству. Створити внутрішні звіти, щоб на кінець кожного місяця головний бухгалтер зміг побачити роботу бухгалтерів. Тому нами розроблено приклад звіту про величину дебіторської заборгованості за місяць. Такий звіт наглядно показує суму заборгованості контрагентів перед підприємством. Також для зручності, можна за допомогою системного адміністратора налаштувати програму, що сама буде підтягувати інформацію з програм та інших документів.

5. Для кращого аналізу пропонуємо використовувати розроблену таблицю сервісу Excel. Заповнення такої таблиці займає менше 5 хвилин в день. Але одразу видно усі необхідні показники. Також така таблиця підійде для аналізу та контролю також розрахунків з кредиторами, для своєчасного погашення своїх боргів підприємством.

6. Переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів. Можливо підняти їх для отримання прибутку. У межах розумного, звісно. Щоб товар був конкурентоспроможний на ринку. Краще мати великих покупців, але мало, ніж багато маленьких контрагентів.

7. За можливості потрібним буде звернутися до аутсорсингових чи факторингових компаній. Вони допомагають підприємствам зовсім не переживати за погашення заборгованості та у контролі й управлінні.

Запропоновані нами шляхи удосконалення допоможуть вивести облік та контроль розрахунків з дебіторами у ТОВ «НЕОМАКС» на новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В.І. Фінансова стратегія в системі управління підприємством / В.І. Аранчій, О.П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С. 156–159.
2. Безугла В.О. Фінансовий механізм оптимізації дебіторської заборгованості підприємства / В.О.Безугла, М.М. Чирва // Наука й економіка. – 2009. – № 2 (14). – С. 9–13.
3. Береза С.Л. Проблема визначення дебіторської заборгованості в обліку / С. Л. Береза // Вісник ЖДТУ. 2003. № 4 (26). С. 32–37.
4. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Київ : Вид-во КНЕУ, 2005. 592 с.
5. Блакита Г. В., Бровко О. Т. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю. Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки. 2012. № 3 (69). С. 23–29.
6. Бойко Р., Зварич М., Панкевич Л., Лучечко Л. Бухгалтерський облік у бюджетних установах URL: <https://readbookz.net/>
7. Боярко І.М. Оптимізація дебіторської заборгованості підприємства / І.М. Боярко // Економіка. Фінанси. Право. - 2018. - № 9. - С. 19–25.
8. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві / В. Белозерцев // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 23–28.
9. Васільєва Л. М., Приходько І. П., Павлова Г. Є., Чернецька О. В., Погорелова Т. П., Губарик О. М., Юрченко С. В. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «управління фінансово-економічною безпекою» за спеціальністю 073 «менеджмент» галузі знань 07 «управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2022

10. Гаврилова Т.В. Управління фінансовою безпекою підприємства / Т.В. Гаврилова // Науковий вісник: Фінанси. Банки. Інвестиції – 2013. - № 4 (13). – С. 103-106.
11. Гойсан О., Жук О. Економічна суть дебіторської заборгованості
12. Гомілко Л.П. Оцінка фінансової безпеки підприємства / Л.П. Гомілко, Т.Ф. Косянчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 4, Т. 2. – С. 46–49.
13. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – 2003.– №18-22 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
14. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В.О. Гуня // Економічний простір. - 2008. - № 19. - С. 124-131.
15. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість» / Є. В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. – 2009. – № 2. – С. 202–205.
16. Єрохін К. Формування і відображення резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку.
17. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
18. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. Г. Кірейцев. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
19. Крива К. В. Сутність та основні завдання управління дебіторською заборгованістю // Матеріали XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи», Дніпро, 27-28 жовтня 2022р.
20. Кривоконь О.С. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством/О.С.Кривоконь, Н.І.Коваль//Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал.-2012.-№3.-С164-166

21. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. – К. : КНЕУ. – 2001. – 360 с.
22. Лігоненко Л. О., Новікова Н. М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 275 с.
23. Лисенко А.М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання/А.М.Лисенко//Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету.-2014.-№26.-С.184-192.
24. Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескота // Держава і регіони. – Запоріжжя : Гуманіст. – 2009. – № 1. – С. 114–117.
25. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н.О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 12. С. 38–42.
26. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник/Є.В.Мних.-К: Знання, 2011.-630с.
27. Москалюк Т.О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення/Т.О.Москалюк//Вісник Національного університету «Львівська політехніка».-2012р.-№721.-С.173-178
28. Мулик Т.О. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління/ Т.О.Мулик, О.Ф.Томчук, Л.І.Федоришина // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.-2019.-№1.-С.146-160
29. Наказ Міністерства фінансів України «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
30. Наказ про облікову політику ТОВ «НЕОМАКС», 2017

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. за № URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11 «Зобов'язання»: затверджений наказом Міністерства фінансів України №20 від 31.01.2001 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №12 «Фінансові інвестиції» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року № 91 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти»: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30. 10. 2001 року № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №14 «Оренда»: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 року № 181 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №15 «Дохід»: затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 року № 290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

38. Некрасенко Л.А. Шляхи оптимізації дебіторської заборгованості підприємства/ Л.А.Некрасенко//Економічний простір.-2012.-№12.-С.27-34

39. Новицька Н. В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» / Н. В. Новицька // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 286-290.

40. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. №2756-УІ // [із змінами та доповненнями] URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

41. Ружицький А.В. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості для підвищення рівня економічної безпеки підприємства / Ружицький А.В., Томчишин О.О. // Науковий вісник «Львівської політехніки». – 2011. – №4. – С. 411-415. 91

42. Серединська В.М. Теорія економічного аналізу. Підручник / В.М. Серединська, О.М.Загородна, Р.В.Федорович. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2006. – 368 с.

43. Стоун Д. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз / Д. Стоун, К. Хитчинг; пер. с англ. Ю. А. Огібін нова редакція – М. : Сирин, 2012. – 302 с.

44. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: автореф. дис. канд. економ. наук: спец. 08.06.04 Бухгалтерський одлік, аналіз та аудит / К. С. Сурніна. – Луганськ. – 2002. – 19 с.

45. Таратута Л. В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи. Сталій розвиток економіки: Всеукр. наук.-виробнич. журнал. 2011. № 4. С. 220–228.

46. Топоркова О.В. Управління дебіторською заборгованістю як один з інструментів фінансової політики підприємства / О.В. Топоркова, Т.О. Євлаш // Економічна стратегія і перспектива розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук, праць. – Вип. 1(7). – Харків, ХДУХТ, –2016. – С 84 - 89.

47. Хохлов Н.П., Корнієнко Е.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства

48. Хрущ Н.Д. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних інтеграційних процесах України / Н.Д. Хрущ, І.К. Білик // Економічний аналіз. - 2008. - № 3(19). - С. 247-250.

49. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

50. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. пос. / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

51. Якубенко Ю. Контроль дебіторської заборгованості на підприємстві / Ю. Якубенко. Аграрна наука ХХІ століття: реалії та перспективи: тези доповідей науково-практичної конференції 02-04 березня 2016 року: В 2т. – Том 1. Дніпропетровськ: типографія «Стандарт». – 2016. – С.41-42.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Фінансові результати діяльності ТОВ «НЕОМАКС», тис. грн.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Операційні витрати, у тому числі:					
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	0,00	1048,90	4804,00	10109,9	12055,9
б) адміністративні витрати;	5,80	83,50	204,10	306,90	514,60
в) витрати на збут;	6,30	124,80	250,90	377,10	597,30
г) інші операційні витрати.	4,70	52,40	194,70	263,40	381,60
Валовий прибуток (збиток)	0,00	-315,00	-987,50	-2111,90	-2474,40
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	-42,92	-25,87	-26,41	-25,82
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	-15,20	-564,60	-1528,90	-2747,60	-3286,50
Фінансові та інвестиційні доходи	2,00	16,40	35,80	1,10	29,40
Фінансові та інвестиційні витрати	0,00	19,80	0,00	0,00	24,50
Фінансовий результат до оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий прибуток (збиток)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	0,00	0,00	0,00	0,00

ДОДАТОК Б

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів

ТОВ «НЕОМАКС», тис. грн.

Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
1. Оцінка ліквідності						
Високоліквідні активи (А1)	\geq П1	573,40	821,40	5002,20	9346,30	11658,40
Середньоліквідні активи (А2)	\geq П2	1193,10	5411,60	14364,80	20905,10	25596,30
Низьколіквідні активи (А3)	\geq П3	0,00	4547,10	7124,30	9935,50	11967,20
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	\leq А1	73,60	177,60	3396,40	4383,30	8145,70
Короткострокові зобов'язання (П2)	\leq А2	28,90	30,20	1956,10	2525,80	6542,90
Довгострокові зобов'язання (П3)	\leq А3	0,00	73,80	374,90	758,00	961,00
2. Оцінка платоспроможності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	\geq 0,2	5,59	3,95	0,93	1,35	0,79
Проміжний коефіцієнт покриття	\geq 0,7	17,23	29,54	3,59	4,35	2,52
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	\geq 2	17,23	51,88	4,95	5,82	3,35
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	17,25	57,59	5,84	6,41	3,91

Продовження додатка Б

3. Оцінка оборотності оборотних активів						
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Середньорічна вартість оборотних активів	-	883,25	6273,30	18635,70	33338,55	44703,85
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	0,00	0,12	0,20	0,24	0,21
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	-	8,55	4,88	4,17	4,67
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	-	3077	1758	1501	1680

ДОДАТОВ В

Оцінка ділової активності ТОВ «НЕОМАКС»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6
Вихідна інформація, тис. грн.					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Операційні витрати	16,80	260,70	649,70	947,40	1493,50
Середньорічна вартість капіталу	884,10	8992,75	24833,00	41288,45	55141,21
Середньорічна вартість необоротних активів	832,85	8800,70	21828,50	34591,20	43482,85
Середньорічна вартість оборотних активів	0,85	2719,45	6197,30	7949,90	10437,35
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	0,00	2273,55	5835,70	8529,90	10951,35
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	596,55	3254,90	9767,00	17445,10	22986,05
Середньорічна вартість власного капіталу	832,85	8800,70	21828,50	34591,20	43482,85
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	36,80	125,60	1787,00	3889,85	6264,50
Показники ділової активності					
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,00	0,08	0,15	0,19	0,17
Фондовіддача необоротних активів, грн	0,00	0,08	0,17	0,23	0,22
Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,00	0,27	0,62	1,01	0,92
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	-	1334	585	358	392
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	-	0,32	0,65	0,94	0,87
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	-	1115	550	384	411

Продовження додатка В

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	0,00	0,23	0,39	0,46	0,42
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	-	1597	921	785	864
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,00	0,08	0,17	0,23	0,22
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	-	4317	2059	1557	1634
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	0,46	2,08	0,36	0,24	0,24
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	789	173	990	1478	1510

ДОДАТОК Д

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТОВ «НЕОМАКС»

Показники	Алгоритм розрахунку	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Показники ліквідності												
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	Ф №1: 1195/1695	17,23	10	51,88	10	4,95	10	5,82	10	3,35	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Ф.№1: (1125+...+1165)/1695	17,23	10	29,54	10	3,59	10	4,35	10	2,52	10	8
Показники ділової активності												
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	Ф.№1: (1125+...+1155гр.3+1125+...+1155гр.4)/2*360 / Ф. №2: 2000	-	0	1596,63	0	921,29	0	785,23	0	863,64	0	9
Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	Ф. №1: (1100+1110(гр.3))+1100+1110(гр.4) / 2 * 360 / Ф.№2: 1300	0,00	10	50,47	10	62,81	9	62,51	9	64,47	9	9
Період оборотності активів, днів	Ф. №1: (1300(гр.3)+1300(гр.4)) / 2 * 360 / Ф.№2: 2000	-	0	4317,01	0	2059,02	0	1556,99	0	1633,76	0	9

Продовження додатка Д

<i>Показники фінансової незалежності</i>												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	Ф. №1: (1595+1695+1700)/1900 *100 %	5,80	10	1,74	10	17,12	10	15,60	10	25,59	9	9
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	Ф.№1: (1495+1595-1095)/1195 * 100 %	94,20	10	98,07	10	79,80	10	82,81	10	70,16	10	9
<i>Показники рентабельності</i>												
Рентабельність продажу, %	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№2: 2000	-	0	-77,39	0	-39,12	0	-34,34	0	-34,25	0	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№1: (1900(гр.3)+1900(гр.4))/2	-1,49	4	-6,32	2	-6,01	2	-6,65	2	-5,95	2	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290 або Збиток = 2295 * 100 / Ф.№1: (380(гр.3)+380(гр.4))/2	-1,58	4	-6,45	1	-6,84	1	-7,94	1	-7,55	1	9

